

**Národní zpráva České republiky
o elektroenergetice a plynárenství za rok
2010**

červenec 2011

Seznam nejpoužívanějších zkratek

ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
OTE	operátor trhu
ČEPS	provozovatel přenosové soustavy
PXE	Energetická burza PXE
EEX	Lipská energetická burza EEX
SEI	Státní energetická inspekce
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěž
APG	rakouský provozovatel přenosové soustavy
CEER	Rada evropských energetických regulátorů
ENTSO	Evropská síť provozovatelů přenosových soustav
ERGEG	Skupina evropských regulátorů pro elektřinu a plyn
PDS	provozovatel distribuční soustavy
PZP	podzemní zásobník plynu
SAIDI	souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny v minutách na jednoho konečného zákazníka za rok
SAIFI	četnost přerušení distribuce elektřiny na jednoho konečného zákazníka za rok
CAIDI	průměrná doba trvání jednoho přerušení v minutách za rok na jednoho zákazníka
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí
OZE	obnovitelné zdroje energie
ZOHS	Zákon na ochranu hospodářské soutěže
EEPR	Program Evropské komise pro oživení energetiky

Obsah

Obsah.....	2
1 Úvod.....	4
2. Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem.....	5
2.1 Velkoobchodní prodej.....	5
2.1.1 Elektřina.....	5
2.1.2 Plyn.....	5
2.2 Maloobchodní prodej.....	5
2.2.1 Elektřina.....	5
2.2.2 Plyn.....	7
2.3 Povinnost veřejné služby a ochrany zákazníka.....	7
2.3.1 Transparentnost.....	7
2.3.2 Stížnosti.....	7
2.4 Infrastruktura.....	8
2.4.1 Elektřina.....	8
2.4.2 Plyn.....	8
2.5 Bezpečnost dodávek.....	9
2.5.1 Elektřina.....	9
2.5.2 Plyn.....	10
2.6 Regulace a unbundling.....	11
2.6.1 Pravomoci ERÚ.....	11
2.7 Celkové závěry.....	13
2.7.1 Ve vztahu k současnému legislativnímu rámci.....	13
2.7.2 Ve vztahu ke třetímu energetickému balíčku.....	15
3 Regulace a struktura trhu s elektřinou.....	16
3.1 Otázky regulace.....	16
3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity.....	16
3.1.2 Regulace úkolů přenosových a distribučních společností.....	16
3.1.3 Účinné vlastnické oddělení.....	19
3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže.....	19
3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu.....	19
3.2.2 Struktura maloobchodního trhu.....	23
3.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení.....	27
4 Regulace a struktura trhu s plynem.....	28
4.1 Otázky regulace.....	28
4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit.....	28
4.1.2 Regulace úkolů přepravních a distribučních společností.....	28
4.1.3 Účinné vlastnické oddělení.....	32
4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže.....	32
4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu.....	32
4.2.2 Struktura maloobchodního trhu.....	36
4.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení.....	38
5 Bezpečnost dodávek.....	40
5.1 Trh s elektřinou v roce 2010.....	40
5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy.....	40
5.1.2 Instalovaný výkon.....	41
5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje.....	42
5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit.....	43

5.1.5	Investice do oblasti přenosu	43
5.2	Trh s plynem v roce 2010.....	44
5.2.1	Úroveň dodávek a spotřeby plynu v roce 2010.....	44
5.2.2	Dovozní kontrakty.....	46
5.2.3	Trh s plynem.....	46
5.2.4	Investice do rozvoje soustavy	48
5.2.5	Opatření pro stavy nouze.....	50
5.2.6	Bezpečnostní standard dodávky	51
5.2.7	Kvalita a úroveň údržby soustavy	51
5.2.8	Pobídky k investicím.....	52
6	Otázky veřejné služby - články 3(9) v elektřině a 3(6) pro plyn.....	53
6.1	Základní informace	53
6.2	Povinnosti nad rámec licence	53
6.3	Dodavatel poslední instance.....	53
6.4	Označování podílů použitých primárních zdrojů/záruky původu	54
6.5	Odpojování zákazníků.....	54
6.6	Smluvní ochrana zákazníků	55
6.7	Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s elektřinou.....	57
6.8	Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s plynem.....	57
6.9	Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv	58

1 Úvod

Česká republika již posedmé předkládá Evropské komisi zprávu o stavu implementace požadavků vyplývajících z ustanovení druhého energetického balíčku. Plní tím svoji vykazovací a oznamovací povinnost, jak ji stanovují příslušné směrnice.

Zpráva zaznamenává podstatný pokrok, kterého dosáhl energetický trh České republiky v roce 2010. Na trhu s elektřinou se naplno projevila konkurence ve všech segmentech odběratelů. V případě domácností proběhlo v uplynulém roce čtyřikrát více změn dodavatele v porovnání s předchozím rokem. V ostatních kategoriích odběratelů byl zaznamenán dvojnásobný počet změn dodavatele. Ve většině případů se jednalo o přechod zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům. Doznívání hospodářské krize a nemožnost jednoznačně predikovat cenu silové elektřiny vedly ke vstupu nových účastníků a k větší konkurenci na trhu s elektřinou. Nemenší význam mělo i prohlubování integrace trhu v regionu střední Evropy: na všech hranicích s Českou republikou byl koncem roku aplikován přeshraniční vnitrodenní přenos.

Pro trh s plynem byla ve sledovaném roce charakteristická prudce se rozvíjející a prohlubující konkurence, která se dotkla všech segmentů zákazníků. Na liberalizovaném trhu rozvíjeli svoje aktivity další noví obchodníci s plynem, a to jak na straně dovozu, tak i na straně prodeje plynu zákazníkům. Nastavení jednotné úrovně vstupních tarifů provozovatele přepravní soustavy na všech hraničních bodech umožnilo rychlý nárůst počtu nových dodavatelů vstupujících na český trh s plynem a zároveň i vyšší využívání přepravní soustavy.

Tyto pozitivní změny probíhaly ruku v ruce s pokračujícím zdokonalováním primární i sekundární legislativy v sektoru energetiky, které již vycházelo z perspektivy náležité implementace tzv. třetího energetického balíčku.

2. Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

2.1 Velkoobchodní prodej

2.1.1 Elektřina

Doznívání hospodářské a finanční krize v roce 2010 ovlivňovalo výši spotřeby elektřiny, a tedy i stagnaci cen na energetických burzách. Nemožnost jednoznačně predikovat cenu silové elektřiny v krátkodobém horizontu vedla nejen k větší konkurenci na trhu s elektřinou a vstupu nových hráčů, ale také umožnila dodavatelům elektřiny uplatnit odlišnou strategii nákupu elektřiny a tak rozšířit rozsah nabízených produktů.

V oblasti mezinárodního obchodu s elektřinou se v závěru roku 2010 dále prohloubila integrace trhů v regionu střední Evropy, kdy byl již aplikován přeshraniční vnitrodenní přenos na všech hranicích s Českou republikou. Zároveň v průběhu prosince 2010 aukční kancelář ve Freisingu úspěšně zorganizovala první roční aukce (2011) a dále měsíční aukce (leden 2011) na přeshraniční kapacity v rámci celého regionu, od 1. ledna 2011 byly v celém regionu úspěšně spuštěny denní aukce přenosových kapacit.

2.1.2 Plyn

Trh s plynem v roce 2010 byl ve znamení prudce rostoucí konkurence, která se dotkla všech segmentů zákazníků. Na liberalizovaném trhu rozvíjeli svou činnost další noví obchodníci s plynem, a to jak na straně dovozu, tak na straně prodeje plynu zákazníkům.

Jedním z cílů ERÚ je z velkoobchodního hlediska napomoci rozvoji trhu s plynem na úrovni dovozu plynu. Vyjma úpravy sekundární legislativy se jedná zejména o nastavení jednotné úrovně vstupních tarifů provozovatele přepravní soustavy na všech hraničních bodech. Výsledkem přijatých opatření byl rychlý nárůst počtu nových dodavatelů vstupujících na český trh s plynem a s tím spojené vyšší využívání přepravní soustavy, než tomu bylo v předchozích letech. V roce 2010 se rovněž zvýšil počet společností vyvážejících plyn do zahraničí.

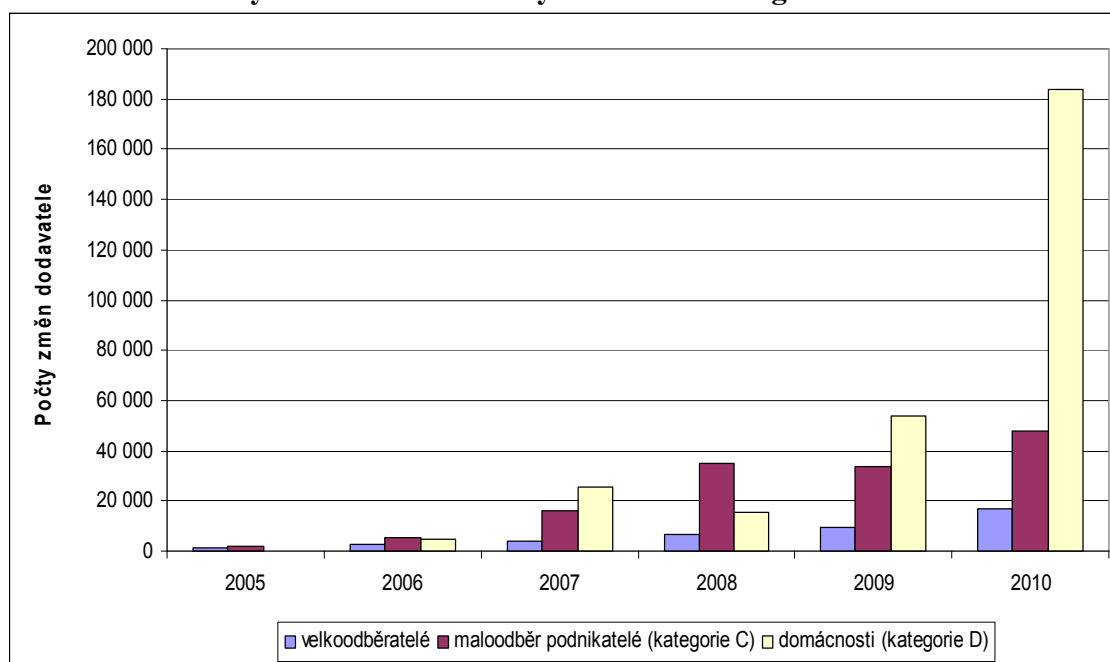
V duchu integrace evropského trhu s plynem došlo k prohloubení spolupráce mezi trhy s plynem v Německu a České republice. V roce 2010 provozovatelé české a německé přepravní soustavy představili a zprovoznili projekt GATRAC II (Gas Transport Cooperation), který přináší nové možnosti rezervace přepravní kapacity mezi virtuálními obchodními body v Německu (GASPOOL Hub) a v České republice (OTE). Přepravní kapacita mezi těmito body je explicitní a bundlovaná, což pro přepravujícího znamená uzavření pouze jednoho kontraktu s jakýmkoliv z výše jmenovaných provozovatelů, který pro něho zajistí harmonizovaný kapacitní produkt po celé trase bez nutnosti rezervovat přepravní kapacitu u druhého provozovatele přepravní soustavy.

2.2 Maloobchodní prodej

2.2.1 Elektřina

V roce 2010 se již naplno projevila konkurence ve všech segmentech odběratelů, v případě domácností proběhlo podle údajů evidovaných OTE, a. s., téměř čtyřikrát více změn oproti předchozímu roku (184 tisíc vůči 54 tisícům v roce 2009). V ostatních kategoriích odběratelů je nárůst změn dodavatele přibližně dvojnásobný, celkově změnilo v roce 2010 téměř 250 tisíc odběratelů svého dodavatele elektřiny (v roce 2009 to bylo necelých 97 tisíc). Vývoj počtu změn dodavatelů elektřiny je zobrazen v grafu č. 1.

Graf č. 1 Roční změny dodavatele elektřiny u hlavních kategorií zákazníků

Zdroj: OTE, a.s.

Pro zvýšení informovanosti účastníků trhu s elektřinou publikuje ERÚ na svých internetových stránkách sekci „Často kladené dotazy“, která shrnuje typické dotazy zákazníků a dalších subjektů a srozumitelnou formou na ně odpovídá. Zároveň je od roku 2006 zaveden na internetových stránkách úřadu tzv. interaktivní kalkulátor plateb za dodávku elektřiny. Pomocí této aplikace má maloodběratel připojený na hladinu nízkého napětí možnost porovnat si podle zadaných údajů (distribuční tarif, roční spotřeba) náklady na dodávku elektřiny u jednotlivých dodavatelů a nalézt nejvhodnějšího dodavatele s ohledem na charakter a velikost své spotřeby. Kalkulátor je aktualizován v závislosti na podkladech dodavatelů, kteří poskytují ERÚ své cenové nabídky produktů silové elektřiny pro maloodběratele. Ke konci roku 2010 obsahoval kalkulátor nabídky od 14 dodavatelů. V rámci informovanosti veřejnosti uveřejňoval úřad průběžně řadu aktuálních stanovisek a doporučení, která se týkala například problematiky změn dodavatele.

Ceny dodávky elektřiny u maloodběratelů na hladině nízkého napětí byly pro rok 2010 byly na jedné straně pozitivně ovlivněny mírným poklesem velkoobchodní ceny silové elektřiny (futures na rok 2010 zobchodovaných v předchozích obdobích) a silící konkurencí na trhu s elektřinou v oblasti obchodu a dodávky. Na druhé straně však byly zatíženy výrazným nárůstem cen spojených s výkupem elektřiny z obnovitelných zdrojů, především fotovoltaických elektráren.

Noví obchodníci byli schopni s ohledem na dobré načasování nákupu elektřiny na velkoobchodním trhu nabídnout nižší ceny než původní dodavatelé. Většina změn dodavatele elektřiny byla tedy způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů, kteří byli součástí vertikálně integrovaných společností, k alternativním dodavatelům.

Na hladině nízkého napětí byl pro podnikatelské maloodběratele (kategorie C) a pro domácnosti (kategorie D) pro rok 2010 zachován stejný rozsah tarifních sazeb včetně podmínek pro jejich přiznání jako v roce 2009.

Nabídkové ceny silové elektřiny byly ze strany dodavatelů obvykle upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Někteří dodavatelé také začali

nabízet produkt, kdy se nabídková cena silové elektřiny i pro malé odběratele v průběhu roku odvíjí od ceny elektřiny na energetických burzách.

2.2.2 Plyn

K větší konkurenci na maloobchodním trhu přispěli noví obchodníci, kteří díky komplexnějším službám, produktům a výhodnějším cenovým nabídkám velmi úspěšně konkurovali tradičním dodavatelům plynu. Energetický regulační úřad tomuto trendu napomohl prostřednictvím sekundární legislativy především v podobě zjednodušené a transparentní administrace procesu změny dodavatele. Rok 2010 tak byl charakteristický, kromě nárůstu počtu nových obchodníků, vysokým počtem změn dodavatele plynu ve všech kategoriích zákazníků.

2.3 Povinnost veřejné služby a ochrany zákazníka

2.3.1 Transparentnost

Jedním z cílů tzv. třetího energetického balíčku je m.j. posílení ochrany spotřebitelů v elektroenergetice a plynárenství a s tím související posílení pravomocí regulačních orgánů členských států.

Pokud jde o postavení obchodníků s elektřinou nebo s plynem na trhu, je tento trh v České republice zcela liberalizován jak na velkoobchodní, tak i maloobchodní úrovni. Obchodníci s elektřinou a obchodníci s plynem tak nejsou dnes právně ničím omezeni při nákupu elektřiny nebo plynu přímo od producentů (výrobců) či na burzách nebo spotových trzích, a to jak v České republice, tak i ze zahraničí. Zároveň mají právo prodávat elektřinu nebo plyn účastníkům trhu do jiných států. Rozsah uchovávaných údajů o plnění podle smluv na dodávky elektřiny nebo plynu nebo jejich derivátů stanoví ERÚ prováděcím právním předpisem.

Nadto mají obchodníci s plynem oproti obchodníkům s elektřinou povinnost zajistit bezpečnostní standard požadované dodávky plynu, tj. zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu při přerušení dodávky plynu po dobu 8 týdnů v rozsahu 20 procent, pro zákazníky, jejichž roční spotřeba je nižší než 400 tis. m³.

Obchodníci jsou povinni poskytovat provozovateli distribuční soustavy identifikační údaje o zákaznících, jimž dodává na základě smlouvy o sdružených službách dodávky. Obchodníci rovněž poskytují provozovateli přenosové, resp. přepravní soustavy a provozovateli distribuční soustavy informace nezbytné pro bezpečný a spolehlivý provoz a rozvoj těchto soustav. Povinností obchodníka s elektřinou a s plynem je propagovat energetické služby a jejich nabídky. Obchodník s elektřinou stejně jako obchodník s plynem má právo na informace od operátora trhu, které potřebuje k vyúčtování dodávek elektřiny nebo plynu zákazníkům, jejichž odběrné místo je u OTE, a. s., registrováno.

Pokud se jedná o právní úpravu obsaženou v prováděcích právních předpisech, připravilo MPO a ERÚ v průběhu roku 2010 návrh vyhlášek, jejichž předmětem je např. stanovení základních, resp. minimálních standardů vyúčtování dodávky energie zákazníkovi a udělování státní autorizace.

2.3.2 Stížnosti

V České republice neexistuje v sektoru energetiky jeden výlučný orgán, na nějž by účastníci trhu směřovali (vedle vlastních distribučních společností a obchodníků) svoje stížnosti. Adresáty stížností, které se týkaly zejména obchodních praktik, postupu při vyúčtování spotřeby a změně dodavatele, ceny a stanovení výše záloh, problémů s odpojením

a s omezenou dodávkou z důvodu poruch a problémů při připojování výroben energie z OZE, se staly kromě ERÚ hlavně Státní energetická inspekce (SEI), MPO a ÚOHS. Na úseku elektroenergetiky v roce 2010 bylo řešeno téměř 300 stížností a v plynárenství pak asi 220 stížností.

2.4 Infrastruktura

2.4.1 Elektřina

Pro zajištění spolehlivosti a bezpečnosti přenosové soustavy České republiky na tranzitním toku Německo – Rakousko v období zvýšené výroby ve větrných elektrárnách v Německu byla v roce 2010 urychleně provedena technická opatření v rozvodnách Hradec Východ a Hradec Západ a zvýšena přenosová schopnost nejvíce ohrožovaných vedení. Pro pokrytí plánovaného nárůstu spotřeby v oblasti Ostravska v dalších letech byla v uplynulém roce ve vzájemné koordinaci s provozovatelem distribuční soustavy zahájena výstavba nové transformovny 400/110kV v Kletné s předpokládaným uvedením do provozu do konce roku 2011. Z důvodu zajištění spolehlivosti a zabezpečení dodávky do této oblasti je připravována realizace nového vedení 400 kV mezi stanicemi TR Horní Životice a rozvodna Krasíkov. Vybudováním zmíněného vedení dojde k uzavření severního okruhu na Moravě, a vznikne tak potřebná záložní trasa pro tranzitní přenosy. Realizace výstavby tohoto vedení je připravována na roky 2013- 2014 a na realizaci první části této výstavby obdržel provozovatel Přenosové soustavy ČEPS, a. s., dotaci z programu TEN-E (Trans-European Energy Network) Evropské unie.

2.4.2 Plyn

Významnou investiční akcí roku 2010 je nový plynovod GAZELA. Tento plynovod napojí Českou republiku na ruský zemní plyn přicházející do Evropy tzv. Severní cestou. Ta bude tvořena plynovodem Nord Stream, který povede po dně Baltského moře z Ruska do německého Greifswaldu. Na něj naváže plynovod OPAL s předpokládaným ročním přepraveným objemem 30 – 33 mld. m³, jenž bude směřovat až na hranice Německa a České republiky u obce Brandov. Koncem roku 2010 byl právě u obce Brandov propojen plynovod OPAL s novým hraničním bodem české přepravní soustavy Brandov, na který bude navazovat plynovod GAZELA. Uvedení tohoto plynovodu do provozu je předpokládáno v závěru roku 2012. Plynovod GAZELA uvolní kapacity v rámci stávající české přepravní soustavy, což umožní nové toky plynu z Hory sv. Kateřiny i Lanžhotu, a přinese tedy větší míru bezpečnosti a spolehlivosti dodávek všem členským státům EU, zejména pak středoevropskému regionu. Zvýší se flexibilita stávající soustavy a budou umožněny různé kombinace přímého i zpětného průtoku (hlavně na trase Olbernhau/Hora Sv. Kateřiny – Lanžhot) mezi hraničními body. Uvolněná kapacita v rámci české přepravní soustavy bude mít význam jak z krátkodobého pohledu – např. v případě přerušení dodávek plynu, tak i z hlediska dlouhodobého – např. hraniční předávací bod Brandov umožňující dodatečné vstupní kapacity bude možno využít pro účely plnění dlouhodobých smluv o dodávkách pro vnitrostátní potřebu České republiky.

Pro plynovod GAZELA požádal provozovatel přepravní soustavy v průběhu roku 2010 o výjimku z povinnosti umožnit připojení a přístup třetích stran za regulované ceny dle § 67a energetického zákona (transpozice čl. 22 Směrnice 55/2003/ES do národní legislativy). Energetický regulační úřad tuto žádost posoudil a požadoval po provozovateli přepravní soustavy doplnění žádosti o další skutečnosti naplňující požadavky energetického zákona. Požadované dokumenty byly ze strany provozovatele přepravní soustavy doplněny ve čtvrtém čtvrtletí 2010 a na základě této doplněné žádosti ERÚ počátkem roku 2011 rozhodl o udělení

výjimky z povinnosti přístupu třetích stran za regulované ceny. Tato skutečnost byla notifikována Evropské komisi.

2.5 Bezpečnost dodávek

2.5.1 Elektřina

Kompetence regulačního úřadu v bezpečnosti dodávek

Energetický regulační úřad vykonává činnosti v souladu se zněním energetického zákona a v souladu s platnou legislativou Evropské unie. Dosud platná evropská ani národní legislativa neukládaly ERÚ zvláštní úkoly v souvislosti se zajištěním bezpečnosti dodávek elektrické energie. Tato problematika spadá do působnosti MPO.

Vývoj poptávky a dodávky

V roce 2010 se zvýšil instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace oproti roku 2009 celkem o 49 MW a instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren o 89,5 MW. Meziročně se zvýšil i instalovaný výkon elektráren využívajících obnovitelných a alternativních zdrojů o 1 399 MW; přitom instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání vzrostl o 19,7 MW. U větrných elektráren došlo k nárůstu o 24,6 MW. Převážnou část nárůstu, tj. více než 1 355 MW, tvořilo zvýšení výkonu u fotovoltaických elektráren.

Celkový meziroční nárůst instalované kapacity zdrojů v elektrizační soustavě činil 1 608,1 MW při celkovém instalovaném výkonu elektrizační soustavy České republiky k 31. prosinci 2010 ve výši 19 933,8 MW. Uvedeného zvýšení celkového instalovaného výkonu bylo dosaženo převážně investicemi do výstavby fotovoltaických elektráren, kde došlo k nárůstu téměř o 292 procent, větrných elektráren (nárůst o 12,7 procenta) a plynových elektráren (nárůst o 9,6 procent).

Celková tuzemská spotřeba elektřiny za rok 2010 včetně ztrát v sítích vzrostla na hodnotu téměř 71 TWh (70 961 GWh). Vzrůst spotřeby o 2,3 TWh, tj. 3,4 procenta, byl způsoben mírným oživením tuzemské ekonomiky v roce 2010.

Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 27. ledna 2010 v 17 hod s brutto spotřebou ve výši 11 204 MW. Ročního minima bylo dosaženo dne 1. srpna 2010 v 6 hod., kdy hrubá spotřeba poklesla na 4 578 MW.

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy České republiky odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpůrné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí změny potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se ale stále více vyskytují problémy spojené s výraznými odchylkami ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách. Tento faktor má bohužel stoupající tendenci

Ke konci roku 2010 dosáhl celkový instalovaný výkon fotovoltaických elektráren hodnoty 1 820 MW.

Investice do elektroenergetické soustavy

Investice do elektroenergetické, zejména do přenosové, soustavy jsou vyvolány potřebami rozvoje trhu s elektřinou a nutností reagovat na výrazně se měnící poměry v soustavě, zejména na změny kruhových a paralelních toků elektřiny. Tyto změny jsou způsobeny především provozem větrných farem na severu a západě Spolkové republiky Německo, které negativně ovlivňují přeshraniční výměny elektřiny a nepřispívají

k bezpečnosti zásobování zákazníků v České republice. Tyto změny dále snižují propustnost soustavy a negativně ovlivňují přenosy a tranzit elektřiny ve směru sever – jih.

Zajištění bezpečnosti provozu elektroenergetické soustavy ČR v nejbližších letech

Modelové výpočty podle studie EWIS (European Wind Integration Study) ukázaly na kritickou úroveň provozování přenosových soustav ve středoevropském regionu, které je v posledních letech stále více ovlivňováno dynamicky narůstajícími větrnými kapacitami s přerušovanou výrobou na severu Německa. V důsledku nich již v průběhu roku 2010 stále častěji docházelo k situacím, kdy pro provozovatele české přenosové soustavy bylo stále obtížnější zajistit provozní bezpečnost soustavy (pravidlo n-1). V celkovém součtu tyto situace představovaly zhruba 30 procent celkové roční doby. Další skutečností, se kterou se musí bez ohledu na budoucí prognózy instalovaných větrných kapacit provozovatelé přenosových soustav vyrovnat, jsou předpokládané masivní tržní transakce (např. export z Německa a Rakouska). Největší dopady mají tyto jevy na přenosové soustavy České republiky a Polska.

Právní rámec

Pro zajištění bezpečnosti dodávek byla ještě v průběhu roku 2009 připravena nová vyhláška o dispečerském řádu, která byla MPO vydána začátkem roku 2010 jako vyhláška č. 79/2010 Sb., o dispečerském řízení elektrizační soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení.

Opatření pro stavy nouze řeší nová prováděcí vyhláška č. 80/2010 Sb., o stavu nouze v elektroenergetice a o obsahových náležitostech havarijního plánu. Uvedená vyhláška stanovuje opatření a postupy vykonávané při předcházení stavu nouze, při stavu nouze a při odstraňování následků stavu nouze, způsob vyhlášení stavu nouze a oznamování předcházení stavu nouze, postupy při omezování spotřeby elektřiny a obsahové náležitosti havarijních plánů.

2.5.2 Plyn

Kompetence regulačního úřadu v bezpečnosti dodávek

Energetický regulační úřad vykonává činnosti v souladu se zněním energetického zákona a v souladu s platnou legislativou orgánů Evropské unie. Dosud platná legislativa EU ani národní legislativa neukládaly ERÚ zvláštní úkoly v souvislosti se zajištěním bezpečnosti dodávek plynu. Tato problematika spadá do působnosti MPO.

Vývoj poptávky a dodávky

Spotřeba plynu v České republice v roce 2010 ve srovnání s rokem 2009 vzrostla přibližně o 10 procent.

Na růst spotřeby působilo několik základních vlivů. Jedním z nich byl chladnější průběh počasí, kdy především v průběhu 1. a 4. čtvrtletí je závislost spotřeb na teplotách nejvíce patrná (rok 2010 patřil z dlouhodobého hlediska mezi vůbec nejchladnější období od roku 1996). Dalším faktorem, který ovlivnil výši spotřeby plynu ve srovnání s rokem 2009, bylo ekologické zdanění všech druhů paliv se zvýhodněním plynu a dále trvale se rozvíjející konkurenční prostředí na trhu s plynem.

Objem celkového dovozu plynu byl podle obchodních společností o 8,3 procenta vyšší než v roce 2009. Více než v předchozích letech byly využívány dodávky z Evropské unie a Ruské federace na úkor dovozu z Norského království. Je nutné upozornit, že ne veškerý dovezený plyn byl spotřebován v ČR, část tohoto plynu byla určena pro zahraniční zákazníky.

Rozvoj investic do plynárenské soustavy

Investice do rozvoje plynárenské soustavy významně ovlivnila plynová krize v lednu 2009 a následná potřeba zvýšit bezpečnost zásobování zákazníků v České republice. Roli regulačního orgánu pro rozvoj plynárenské soustavy hraje MPO, které uděluje autorizace na výstavbu ve formě státního souhlasu dle energetického zákona. Rozsah investic je uveden v kap. 5.2.4.

2.6 Regulace a unbundling

Energetický regulační úřad provádí systematickou kontrolu oddělených účtů u právně oddělených společností, kde vyžaduje předložení samostatných účtů pro každou přepravní a distribuční činnost s cílem předcházet diskriminačnímu chování.

Kompetence ERÚ k prosazování manažerského a funkčního oddělení jsou limitovány směrnicemi 2003/54/ES a 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, resp. s plynem, transponovanými do národní legislativy energetickým zákonem a byly popsány již v předešlé národní zprávě.

Z hlediska nezávislé prezentace distribučních společností stále převládá koncept společného využívání značky, designu a loga firem v rámci holdingových struktur.

Energetický regulační úřad nedisponuje pravomocemi k provádění kontrolní a sankční činnosti, která je v kompetenci Státní energetické inspekce (SEI).

Výroba elektřiny v České republice byla v roce 2010 ze 71,6 procenta zajištěna společností ČEZ, a. s., která vyrobila 61 470,7 GWh.

V případě dodávek plynu mají převažující podíl dodávky plynu společností RWE GasNet, s. r. o., která dodala zemní plyn 27,98 procentům konečných odběratelů.

2.6.1 Pravomoci ERÚ

V současné době ERÚ rozhoduje o udělení, změně nebo zrušení licence, uložení povinnosti dodávek nad rámec licence, uložení povinnosti poskytnout v naléhavých případech energetické zařízení pro výkon povinnosti dodávek nad rámec licence, včetně rozhodnutí o věcném břemeni podle ustanovení zvláštních právních předpisů, regulaci cen podle zvláštních právních předpisů a dočasném pozastavení povinnosti umožnit přístup třetích stran.

Energetický regulační úřad reguluje ceny za přenos elektřiny a distribuci elektřiny, za systémové služby, ceny za přepravu plynu, distribuci plynu, ceny za činnosti operátora trhu a ceny elektřiny a plynu dodavatele poslední instance a stanoví příspěvky k ceně elektřiny z druhotných energetických zdrojů a kombinované výroby elektřiny a tepla. Je oprávněn na návrh provozovatele přepravní soustavy rozhodnout o odlišném postupu tvorby ceny za mezinárodní přepravu plynu, založeném na tržním způsobu. Dále může usměrňovat ceny tepelné energie. Může rozhodnout o regulaci cen dalších činností vykonávaných provozovatelem přenosové soustavy, provozovatelem přepravní soustavy, provozovatelem distribuční soustavy nebo činností operátora trhu, souvisejících s přenosem elektřiny, přepravou plynu, distribucí elektřiny nebo plynu nebo činnostmi operátora trhu, jestliže je to nezbytné k zajištění spolehlivého a bezpečného provozu elektrizační či plynárenské soustavy nebo zajištění nediskriminačního přístupu účastníků trhu.

Energetický regulační úřad podle stávající právní úpravy dále:

- a) rozhoduje spory, kdy nedojde k uzavření smlouvy podle tohoto zákona mezi jednotlivými držiteli licence, nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem,

anebo spory o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb a spory o omezení nebo přerušeni dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru,

- b) rozhoduje spory vyplývající ze smluvních vztahů mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem podle tohoto zákona v případech, ve kterých by jinak byla k rozhodnutí sporu dána příslušnost soudu, pokud s pravomocí ERÚ rozhodovat vzniklý spor souhlasí všichni účastníci řízení,
- c) rozhoduje spory o přístupu k přenosové soustavě nebo distribuční soustavě, přepravní soustavě, podzemním zásobníkům plynu a těžebním plynovodům, včetně sporů o přístupu k přeshraniční kapacitě pro přenos elektřiny, přepravu plynu nebo distribuci elektřiny nebo plynu,
- d) rozhoduje spory o výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů nebo o právu na úhradu zelených bonusů nebo o úhradu příspěvků k ceně elektřiny z kombinované výroby elektřiny a tepla, k ceně elektřiny vyrobené z druhotných energetických zdrojů,
- e) vykonává kontrolu dodržování povinností držitelů licencí a ukládá pokuty podle zákona o cenách,
- f) schvaluje nebo stanovuje Pravidla provozování přenosové soustavy a Pravidla provozování distribučních soustav v elektroenergetice, obchodní podmínky operátora trhu, Řád provozovatele přepravní soustavy, Řád provozovatele podzemního zásobníku plynu a Řád provozovatele distribuční soustavy v plynárenství.

Energetický regulační úřad rovněž provádí systematickou kontrolu oddělených účtů u právně oddělených společností, kde vyžaduje předložení samostatných účtů pro každou přepravní a distribuční činnost s cílem předcházet diskriminačnímu chování provozovatelů soustav a křížovému dotování.

Účinné oddělení provozovatelů přenosových a přepravních soustav od činností výroby a obchodu s elektřinou a plynem

Jedním z hlavních cílů směrnic 2009/72/ES a 2009/73/ES je účinné oddělení provozovatelů přenosových a přepravních soustav od činností výroby a obchodu s elektřinou a plynem, přičemž směrnice umožňují členským státům netransponovat požadavky na vlastnické oddělení provozovatelů přenosových a přepravních soustav, pokud by přenosová nebo přepravní soustava patřila k 3. září 2009 vertikálně integrovanému podniku. V takovém případě mohou členské státy splnit povinnost oddělení buď transpozicí institutu nezávislého provozovatele soustavy (ISO) nebo nezávislého provozovatele přenosové nebo přepravní soustavy (ITO).

Protože v podmínkách České republiky nebylo možné provozovatele přenosové soustavy, společnost ČEPS, a. s., považovat ke dni 3. září 2009 za součást vertikálně integrovaného podnikatele, nebylo v odvětví elektroenergetiky možné aplikovat ustanovení čl. 9 odst. 8 směrnice 2009/72/ES a jedinou variantou řešení oddělení zůstalo vlastnické oddělení.

V odvětví plynárenství bylo možné zvolit jakoukoli variantu řešení oddělení ve smyslu čl. 9 odst. 8 směrnice 2009/73/ES, neboť provozovatel přepravní soustavy, společnost RWE Transgas, s. r. o. (dnes Net4Gas, s. r. o.), nepochybně patřil k 3. září 2009 vertikálně

integrovanému podnikateli, jehož součástí byl i RWE Transgas, a. s., jako importér a dodavatel plynu.

Z vyhodnocení možných variant účinného oddělení vyplynulo, že z hlediska nákladovosti, zásahů do vlastnických práv, resp. jejich výkonu, z hlediska dopadů do regulace cen za přepravu plynu (a tedy i dopadů na zákazníka) a času nezbytného pro realizaci bude zřízení nezávislého provozovatele přepravní soustavy, tzv. ITO, nejvhodnější variantou. Určitým negativem této varianty bude negativní dopad na administrativní zatížení ERÚ, neboť výkon činnosti provozovatele přepravní soustavy včetně regulace vnitrokoncernových vztahů si žádá intenzivní dohled ze strany ERÚ.

Varianta zřízení nezávislého provozovatele přepravní soustavy byla jako nejvhodnější doporučena i v rámci konzultací s dotčenými subjekty.

Posílení a sjednocení pravomocí regulačních orgánů členských států

Dalším z hlavních cílů tzv. třetího energetického balíčku je posílení nezávislosti regulačních orgánů na vládě, posílení pravomocí a svobody rozhodování s cílem zvýšení účinnosti regulace v energetických odvětvích.

Podle návrhu novely energetického zákona bude ERÚ povinen vykonávat svoje činnosti nestranně a především nezávisle, a to jak v podnikatelském sektoru v odvětví elektroenergetiky a plynárenství, tak v jiných orgánech moci výkonné. Dalšími kritérii nezávislosti ERÚ je např. způsob ustavení předsedy ERÚ nebo zajištění financování činnosti ERÚ.

Sankce uložené ERÚ

Energetický regulační úřad v současné době nedisponuje pravomocemi k provádění kontrolní a sankční činnosti, která je v kompetenci SEI. Pouze v případě, že držitel licence přestal splňovat podmínky pro její udělení podle energetického zákona, při výkonu licencované činnosti závažným způsobem porušuje právní předpisy, porušováním povinností stanovených energetickým zákonem ohrožuje život, zdraví nebo majetek osob nebo požádal písemně o její zrušení, ERÚ rozhodne o zrušení licence.

2.7 Celkové závěry

2.7.1 Ve vztahu k současnému legislativnímu rámci

V roce 2010 pokračovalo v České republice zdokonalování právních předpisů v sektoru energetiky. Nejvýznamnějším krokem v tomto směru byla práce na přípravě transpoziční novely energetického zákona. Navrhovaná novela má za cíl především harmonizovat právní úpravu obsaženou v energetickém zákoně s právními předpisy pro energetiku, které přijala Evropská unie dne 13. července 2009.

Dalším významným zákonem, který v průběhu roku 2010 doznal několika novelizačních úprav, je zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), ve znění pozdějších předpisů. Energetický regulační úřad aktivně podporuje výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, podpora však musí být nastavena tak, aby její výše respektovala technicko-ekonomické parametry jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů energie a zároveň byla přiměřeně atraktivní pro investory. Energetický regulační úřad v průběhu roku 2010 spolupracoval s MPO na přípravě celkem tří návrhů novel zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2010 MPO připravovalo ve spolupráci s ERÚ zákon o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů energie a druhotných energetických zdrojů a z vysoko účinné kombinované výroby elektřiny a tepla a o změně některých zákonů (zákon o podporovaných zdrojích energie), který má nahradit zákon č. 180/2005 Sb.

MPO byla vydána začátkem roku 2010 vyhláška č. 79/2010 Sb., o dispečerském řízení elektrizační soustavy a o předávání údajů pro dispečerské řízení.

Opatření pro stavy nouze řeší nová prováděcí vyhláška MPO č. 80/2010 Sb., o stavu nouze v elektroenergetice a o obsahových náležitostech havarijního plánu. Uvedená vyhláška stanovuje opatření a postupy vykonávané při předcházení stavu nouze, při stavu nouze a při odstraňování následků stavu nouze, způsob vyhlášení stavu nouze a oznamování předcházení stavu nouze, postupy při omezování spotřeby elektřiny a obsahové náležitosti havarijních plánů.

Dále byla MPO vydána vyhláška č. 245/2001 Sb. o podrobnostech udělování státní autorizace na výstavbu vybraných plynových zařízení, její změny, prodloužení anebo zrušení ve znění vyhlášky č. 118/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 52/2010 Sb. a vyhláška č. 19/2010 Sb., ze dne 15. ledna 2010 o způsobech tvorby bilancí a rozsahu předávaných údajů v plynárenství operátorovi trhu.

V roce 2010 vypracoval a vydal ERÚ některé nové prováděcí právní předpisy, příp. novely již vydaných prováděcích právních předpisů, jejichž potřeba byla vyvolána jednak zkušenostmi z jejich aplikace na liberalizovaných trzích s energií a dále přijetím zákona č. 58/2009 Sb., kterým se podstatným způsobem novelizoval energetický zákon.

Energetický regulační úřad v roce 2010 vydal novou vyhlášku č. 401/2010 Sb., o obsahových náležitostech Pravidel provozování přenosové soustavy, Pravidel provozování distribuční soustavy, Řádu provozovatele přepravní soustavy, Řádu provozovatele distribuční soustavy, Řádu provozovatele podzemního zásobníku plynu a obchodních podmínek operátora trhu.

V průběhu roku 2010 ERÚ připravil návrh vyhlášky, jejímž předmětem je stanovení základních, resp. minimálních standardů vyúčtování dodávky elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb zákazníkovi.

Energetický regulační úřad dále v roce 2010 zpracoval návrh vyhlášky o podmínkách připojení k plynárenské soustavě a o změně vyhlášky MPO č. 251/2001 Sb., kterou se stanoví Pravidla provozu přepravní soustavy a distribučních soustav v plynárenství.

V případě novelizací stávajících prováděcích právních předpisů připravil ERÚ v průběhu roku 2010 novelu vyhlášky č. 541/2005 Sb., o Pravidlech trhu s elektřinou, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice, ve znění pozdějších předpisů; vyhlášky č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen a vyhlášky č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě.

Během roku 2010 spolupracoval ERÚ také na návrzích dvou vyhlášek v gesci MPO, a to vyhlášky o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny, a dále o vyhlášku o měření plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu.

2.7.2 Ve vztahu ke třetímu energetickému balíčku

Od 3. března 2011 musí být národní právní předpisy v souladu s nově přijatými předpisy EU v rámci tzv. třetího energetického balíčku, což bylo základním důvodem k novelizaci energetického zákona. Základní principy energetického zákona se transpoziční novelou nemění. Tzv. třetí energetický balíček svým dopadem znamená rozvinutí již dříve ve směrnicích přijatých ustanovení. Z uvedeného principu kontinuity práva v EU a z postupných novelizací energetického zákona vyplývá, že většina částí směrnic 2009/72/ES a 2009/73/ES je již v platném a účinném energetickém zákoně transponována. Proto se navrhovaná novelizace energetického zákona dotýká pouze těch částí uvedených směrnic, které nejsou dosud v energetickém zákoně odpovídajícím způsobem upraveny. Jedná se zejména o způsoby vlastnického oddělení provozovatelů přenosových soustav v elektroenergetice a provozovatelů přepravních soustav v plynárenství, certifikování těchto provozovatelů, právní oddělení provozovatelů zásobníků plynu od činností výroby a obchodu s plynem v rámci vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele a s tím souvisejících nových povinností pro orgány státní správy a dále o vydávání státního souhlasu s k výstavbě nových výroben elektriny.

Transpoziční novela energetického zákona do konce roku 2010 vládou České republiky do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky předložena nebyla. Vláda schválila novelu energetického zákona usnesením č. 2 dne 5. ledna 2011 a dne 17. ledna ji předložila Poslanecké sněmovně, která ji ve třech čteních projednala jako sněmovní tisk č. 232 a dne 6. května 2011 v rámci legislativního procesu ve třetím čtení schválila ve znění předložených pozměňovacích návrhů. Novela zákona byla následně dne 9. června projednána a schválena Senátem Parlamentu České republiky. Prezident České republiky podepsal novelu energetického zákona dne 29. června 2011.

3 Regulace a struktura trhu s elektřinou

3.1 Otázky regulace

3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity

V přenosové soustavě České republiky neexistují žádná omezení. Soustava je schopna přenést požadované objemy elektřiny a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s elektřinou (s výjimkou mimořádných situací v soustavě, které jsou řešeny příslušnou legislativou).

Objem volných přeshraničních kapacit je závislý na vlastních fyzikálních tocích elektřiny a také na obchodním vytížení daného profilu. Všechny volné přeshraniční kapacity elektrického vedení jsou provozovatelem přenosové soustavy nabízeny prostřednictvím nediskriminačních tržních mechanismů, tj. na všech profilech jsou pořádány roční, měsíční a denní explicitní aukce (v aukci je nabízena pouze přeshraniční kapacita). V případě slovenského profilu je část kapacity ponechána také pro implicitní aukce (viz dále).

V roce 2010 byla v rámci regionálních aktivit CEE regionu (Central Eastern Europe) projednávána především otázka řízení přetížení a přidělování přenosových kapacit na přeshraničních profilech. I když nadále pro celý rok 2010 probíhal výpočet a alokace kapacit pro přeshraniční obchodování na principu tzv. koordinovaných explicitních aukcí na základě NTC metody pouze mezi Polskem, Německem, Slovenskem a Českou republikou, ke konci roku 2010 i zbývající státy regionu tj. Rakousko, Maďarsko a Slovinsko vyjádřily vůli s ohledem na přetrvávající problémy se zavedením flow-based metody se k tomuto systému připojit.

Na základě změny postoje uvedených zemí byl ve druhé polovině roku 2010 dokončen proces tvorby a schvalování jednotných aukčních pravidel pro přidělování přeshraničních přenosových kapacit. Výsledkem tohoto úsilí bylo úspěšné zahájení činnosti aukční kanceláře ve Freisingu v prosinci 2010, kdy byly zorganizovány první roční a měsíční aukce na přeshraniční kapacity pro rok 2011 v rámci celého regionu. Od 1. ledna 2011 byly také v celém regionu úspěšně spuštěny denní aukce přenosových kapacit. Tyto aktivity však nijak neomezily fungování denních implicitních aukcí mezi Českou republikou a Slovenskem, kde od jejich zavedení nadále stoupají objemy zobchodované a přenesené elektřiny.

V závěru roku 2010 byl také aplikován přeshraniční vnitrodenní trh s přenosovou kapacitou na všech hranicích s Českou republikou a ze strany všech provozovatelů přenosových soustav v regionu byl zaveden jednotný scheduling (uzavírky trhů a předávání dat). Tyto realizované kroky nejen usnadňují samotným účastníkům trhu s elektřinou obchodování mezi jednotlivými státy, ale jsou i plně v souladu s cílovým modelem trhu s elektřinou v rámci kontinentální Evropy.

Obecné procedury přeshraničních obchodů jsou popsány v Pravidlech provozování přenosové soustavy – Kodex přenosové soustavy část III. Podrobné podmínky přenosu jsou následně řešeny v aukčních pravidlech.

3.1.2 Regulace úkolů přenosových a distribučních společností

Síťové tarify

Pro výpočet průměrných cen za přenos a distribuci elektřiny používá ERÚ motivační metodu regulace revenue-cap. Tato metoda bude uplatňována po celé třetí regulační období,

tedy od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2014. Základní principy regulace zůstávají zachovány po celé regulační období, meziroční změny cen u jednotlivých regulovaných položek pouze reflektují vnější makroekonomické a technické vlivy jako je míra inflace, velikost spotřeby a rezervace kapacity, velikost investic do sítí, rozvoj výroby z podporovaných zdrojů a další. Samotné principy stanovení cen stejně jako struktura výsledné ceny za dodávku elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů byly popsány v předchozích národních zprávách.

Kvalita dodávek elektřiny

V roce 2010 byla činnost ERÚ v této oblasti zaměřena zejména na sledování dodržování standardů kvality dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice podle vyhlášky č. 540/2005 Sb., ve znění vyhlášky č. 41/2010 Sb. Výsledky sledování budou využity pro budoucí zavedení motivační regulace kvality. V následující části je uvedena úroveň nepřetržitosti v přenosové soustavě, kterou v České republice provozuje společnost ČEPS, a.s., a úroveň nepřetržitosti distribuce elektřiny v distribučních soustavách tří regionálních provozovatelů distribučních soustav (PDS).

Přenos elektřiny

Zařízením přenosové soustavy se ve smyslu energetického zákona rozumí vedení a zařízení o napětí 110 kV, která nejsou součástí distribuční soustavy a vedení a zařízení o napětí 400 kV a 220 kV, sloužící k zajištění přenosu elektřiny na území České republiky, včetně systémů měřicí, ochranné, řídicí, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky.

Úroveň kvality v přenosové soustavě je podle vyhlášky určena ukazateli nepřetržitosti přenosu elektřiny. V následující tabulce jsou uvedeny hodnoty ukazatelů dosažené v roce 2010.

Tabulka č. 1 Hodnoty ukazatelů nepřetržitosti přenosu elektřiny

Rok	Počet přerušení	Celková doba trvání přerušení	Průměrná doba trvání jednoho přerušení	Nedodaná elektrická energie
2010	[-]	[hod:min]	[min]	[MWh]
	1	0:05	5	7

Zdroj: ČEPS, a.s.

Distribuce elektřiny

Údaje vykazované příslušnými společnostmi lze rozdělit do dvou kategorií. První kategorii tvoří informace vztahující se k plynulosti dodávek elektřiny v sítích, tedy údaje, které jsou ovlivňovány poruchovými nebo plánovanými událostmi v provozovaných distribučních soustavách. Druhou skupinou jsou informace spojené s tzv. komerční kvalitou, které charakterizují schopnost distributora či dodavatele reagovat na požadavky konečných zákazníků a nespojují přímo s fyzickým provozem soustav.

Hodnoty systémových ukazatelů nepřetržitosti distribuce elektřiny SAIFI, SAIDI a CAIDI pro jednotlivé regionální distribuční společnosti jsou uvedeny v následující tabulce č. 2. Vyhodnocení bylo provedeno podle metodiky platné pro rok 2010.

Tabulka č. 2 Hodnoty ukazatelů nepřetržitosti distribuce elektřiny

Ukazatel	ČEZ Distribuce	E.ON Distribuce	PREdistribuce
SAIFI	2,88	2,04	0,56
SAIDI	323,89	322,91	42,47
CAIDI	112,67	158,29	76,41

Zdroj: regionální distribuční společnosti

SAIFI – průměrný počet přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*přerušení/rok/zákazník*),

SAIDI – průměrná souhrnná doba trvání přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*minut/rok/zákazník*),

CAIDI – průměrná doba trvání jednoho přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v hodnoceném období (*minut/přerušení*).

Podmínky připojení

Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě. Vlastní technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové, resp. distribuční, soustavy (Grid Code). Všechny zmíněné dokumenty jsou přístupné na internetových stránkách příslušných společností.

V březnu 2010 byla vyhláška č. 51/2006 Sb. novelizována. Cílem novelizace bylo zrušení povinnosti provozovatele distribuční nebo přenosové soustavy vydat stanovisko k podané žádosti, a to z důvodu, že v minulosti vydávané stanovisko bylo jednostranným aktem zavazujícím pouze provozovatele distribuční nebo přenosové soustavy, přičemž samotný žadatel o připojení nebyl ničím vázán k tomu, aby poskytnutou kapacitu účelně a v reálných termínech použil, což mu dávalo možnost spekulativních využívání rezervovaných výkonů k připojování výroben. Od března 2010 tedy provozovatel distribuční nebo přenosové soustavy zasílá (pokud je připojení technicky možné) přímo návrh smlouvy o smlouvě budoucí o připojení nebo přímo návrh smlouvy o připojení a celý vztah mezi žadatelem o připojení a provozovatelem distribuční nebo přenosové soustavy je v podstatě od počátku založen na dvoustranném smluvním vztahu, který ukládá povinnosti jak žadateli o připojení, tak i provozovateli distribuční nebo přenosové soustavy.

Ze stejného důvodu byla nově stanovena povinnost žadatele o připojení uhradit po podepsání smlouvy o připojení případně smlouvy o smlouvě budoucí o připojení zálohu ve výši 50 procent celkové výše podílu na oprávněných nákladech.

Předchozí praxe dále umožňovala provozovatelům distribuční soustavy, na základě schválených Pravidel provozování distribuční soustavy, požadovat po žadateli o připojení výrobní zpracování studie připojitelnosti v konkrétním místě připojení, která prokázala nebo vyvrátila technickou možnost připojení. Novela rozšířila tuto možnost na odůvodněné případy i u odběrných míst a zároveň zlegalizovala takový postup dosud upravený pouze v Pravidlech provozování distribuční soustavy.

Vyrovňovací trh

V této oblasti nedošlo ve srovnání s rokem 2009 prakticky k žádným změnám. Funkci vyhodnocení sjednaných a skutečných dodávek a odběrů elektřiny a následného zúčtování odchylek plní státem vlastněná akciová společnost OTE, a. s., která zároveň organizuje denní, vnitrodenní a vyrovňovací trh s elektřinou. Systém vnitrodenního a vyrovňovacího trhu

funguje i nadále na principu nabídkové a poptávkové vývěsky. Na rozdíl od denního trhu se zde negeneruje marginální cena, ale cenu uvádí každý z nabízejících či poptávajících sám. Ceny obchodů uskutečněných na vyrovnávacím trhu vstupují do výpočtu marginální ceny regulační energie. Oba trhy jsou provozovány kontinuálně 24 hodin denně po celý rok.

3.1.3 Účinné vlastnické oddělení

Důležitou událostí roku 2010 byla fúze společnosti ČEZ Distribuce, a. s., s ČEZ Distribuční zařízení, a. s, kdy došlo ke konsolidaci distribučních aktiv, která provozovatel používal pro své podnikání, ale nebyla v jeho vlastnictví. Tato změna měla zanedbatelný vliv na změnu tržní síly nově vzniklé společnosti.

Dosud platná směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou požaduje realizaci efektivního manažerského a funkčního oddělení distribučních společností. K jeho prosazování ale nemá český regulátor dostatečné pravomoci. Jedná se zejména o pravomoc stanovit přiměřené množství lidských, fyzických a finančních prostředků pro výkon síťové činnosti a definovat pravidla pro poskytování sdílených služeb. Pokud se týká požadavku na nezávislou prezentaci distribučních společností, stále převládá v rámci holdingových struktur koncept společného využívání značky, designu a loga.

Nezávislost provozovatele jediné přenosové soustavy v České republice, společnosti ČEPS, a. s., je zajištěna vlastnickým oddělením od ostatních činností. Z tohoto důvodu na tuto společnost nejsou kladeny žádné speciální požadavky výše uvedeného charakteru.

3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Stupeň integrace se sousedními členskými státy

Potenciální exportér/importér elektřiny z/do České republiky musí prostřednictvím přenosové soustavy nakoupit příslušnou kapacitu na přeshraničním profilu prostřednictvím aukcí pořádaných provozovatelem přenosové soustavy. Tato skutečnost samozřejmě neplatí v případě denních implicitních aukcí mezi Českou republikou a Slovenskou republikou, kdy je přeshraniční kapacita obchodována společně se silovou elektřinou. V roce 2010 bylo z České republiky exportováno 26,0 TWh, dovezeno 11,1 TWh. Volná obchodovatelná kapacita na přeshraničních vedeních ve směru do České republiky nabízená v ročních a měsíčních aukcích společností ČEPS, a. s., umožňovala v roce 2010 teoreticky importovat nejméně 25 TWh, což je více než 40 procent celkové netto spotřeby České republiky v daném roce.

Obchod s elektřinou – dlouhodobé bilaterální smlouvy, krátkodobý trh s elektřinou

Elektřina je v České republice obchodována prostřednictvím energetické burzy Power Exchange Central Europe, a. s. (dále PXE), bilaterálních obchodů a krátkodobých trhů organizovaných operátorem trhu (OTE, a. s.). Zatímco standardní produkty obchodované na energetické burze a produkty krátkodobého trhu OTE, a. s., mají pevná data expirace, v případě bilaterálních obchodů tato pravidla neplatí. Délka takto uzavřených obchodů je různá, obvykle se mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem popř. obchodníkem a zákazníkem uzavírají roční smlouvy. Od února 2009 jsou na energetické burze PXE také obchodovány produkty s dodáním v elektrizační soustavě Slovenské republiky a od března 2009 produkty s dodáním v elektrizační soustavě Maďarska. S produkty SPOT se prostřednictvím burzovního systému PXE obchoduje na platformě OTE, a. s. Kromě fyzických produktů byly

na burze PXE také zavedeny finanční produkty bez povinnosti fyzické dodávky. Aktuální počet účastníků obchodování na PXE je 43.

Z důvodu koexistence PXE, burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále krátkodobých trhů organizovaných operátorem trhu nelze jednoznačně určit, jaké procento spotřeby pochází z jednotlivých trhů. Vlastní fyzická dodávka 1 MWh elektřiny spotřebovaná konečným zákazníkem může vycházet z několika předešlých obchodů mezi jednotlivými účastníky trhu. Tento princip je patrný i ze samotných burzovních produktů, kdy roční produkt se automaticky rozpadá na produkty kratší (čtvrtletí, měsíc). Účastník trhu tedy může pomocí kratších produktů průběžně dorovnávat svoji obchodní pozici před vlastním fyzickým dodáním/odběrem.

Z výše uvedených důvodů jsou dále zveřejněná data z PXE uvedena bez dalších komentářů.

Tabulka č. 3 Přehled celkových hodnot obchodování na PXE v roce 2010

Počet burzovních dní			253
Celkový trh PXE s produkty futures CZ, SK, HU			
Objem obchodů		[MWh]	24 306 334
z toho	BASE LOAD	[MWh]	23 589 934
	PEAK LOAD	[MWh]	716 400
Objem obchodů		[EURm]	1 171,374
z toho	BASE LOAD	[EURm]	1 126,812
	PEAK LOAD	[EURm]	44,562
Počet kontraktů		[MW]	7 572
z toho	BASE LOAD	[MW]	6 533
	PEAK LOAD	[MW]	1 039
Počet obchodů			2 238
z toho	BASE LOAD		1 965
	PEAK LOAD		273
Průměrný denní objem		[MWh]	96 072,47
z toho	BASE LOAD	[MWh]	93 240,85
	PEAK LOAD	[MWh]	2 831,62
Trh s produkty spot			
Objem obchodů		[MWh]	83 872
Objem obchodů		[EURm]	3,859
Počet kontraktů		[MW]	4 023
Počet obchodů			876

Tabulka č. 4 Přehled obchodování s českými fyzickými produkty na PXE v roce 2010

Počet burzovních dní			253
Trh s českými fyzickými produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	10 128 205
z toho	BASE LOAD	[MWh]	10 011 205
	PEAK LOAD	[MWh]	117 000
Objem obchodů		[EURm]	488,159
z toho	BASE LOAD	[EURm]	480,926
	PEAK LOAD	[EURm]	7,233
Počet kontraktů		[MW]	1 901
z toho	BASE LOAD	[MW]	1 796
	PEAK LOAD	[MW]	105

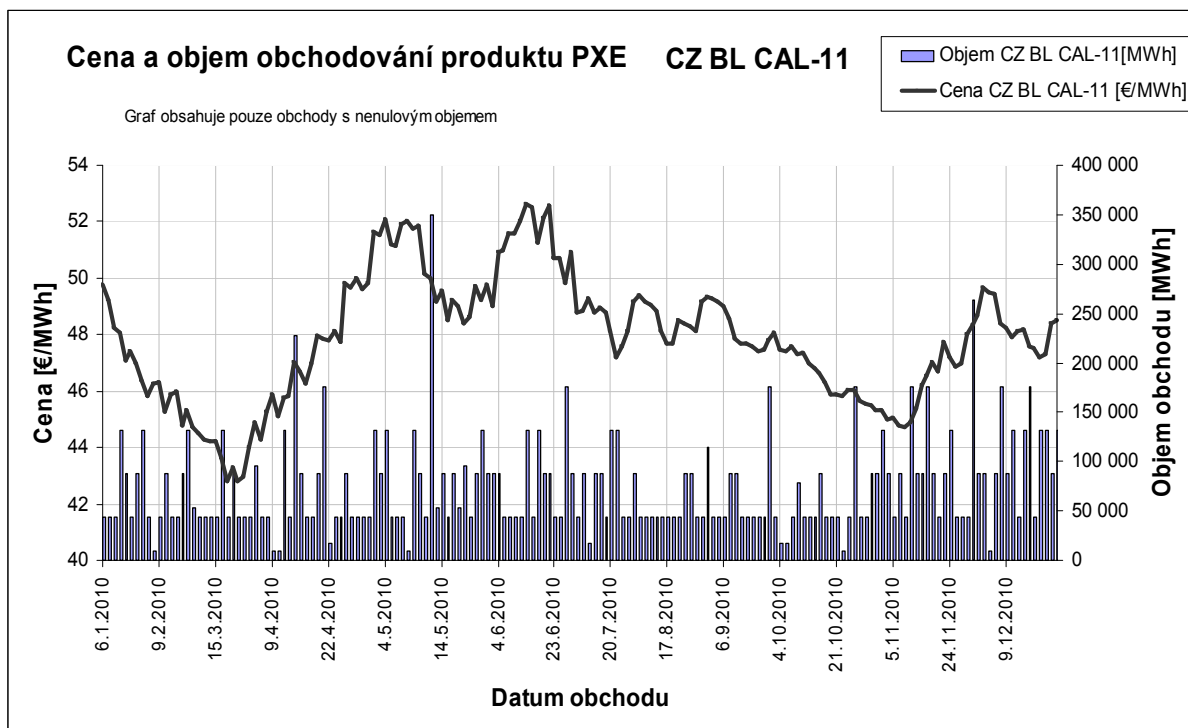
Tabulka č. 5 Přehled obchodování s českými finančními produkty na PXE v roce 2010

Počet burzovních dní			253
Trh s českými finančními produkty futures			
Objem obchodů		[MWh]	9 788 109
z toho	BASE LOAD	[MWh]	9 333 309
	PEAK LOAD	[MWh]	454 800
Objem obchodů		[EURm]	469,775
z toho	BASE LOAD	[EURm]	441,579
	PEAK LOAD	[EURm]	28,196
Počet kontraktů		[MW]	4 291
z toho	BASE LOAD	[MW]	3 422
	PEAK LOAD	[MW]	869

Zdroj tab. 3 ,4, 5: PXE

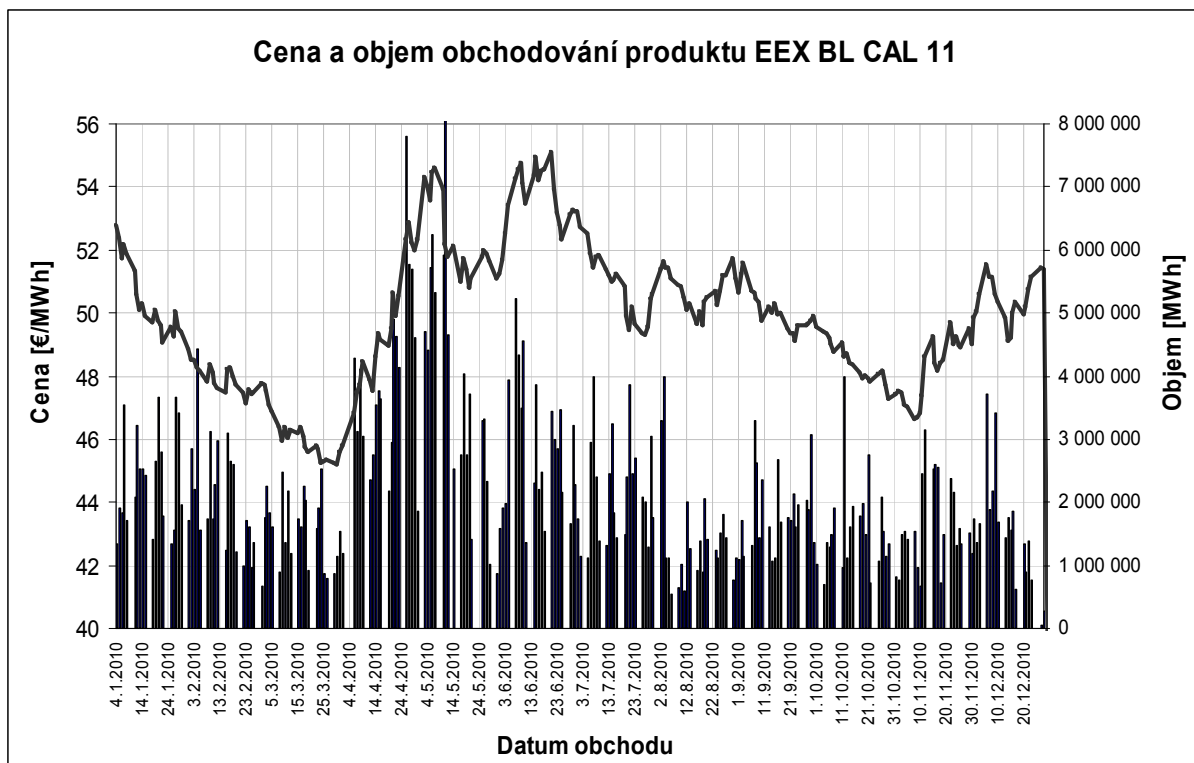
Ceny produktů obchodovaných na PXE (respektive na krátkodobém trhu organizovaném OTE) jsou úzce korelovány s cenami na Lipské energetické burze EEX pro produkty s dodáním do elektrizační soustavy Spolkové republiky Německa a Rakouska (viz graf č. 2).

Graf č. 2 Vývoj ceny ročního základního pásma na rok 2011 pro ČR na PXE v roce 2010

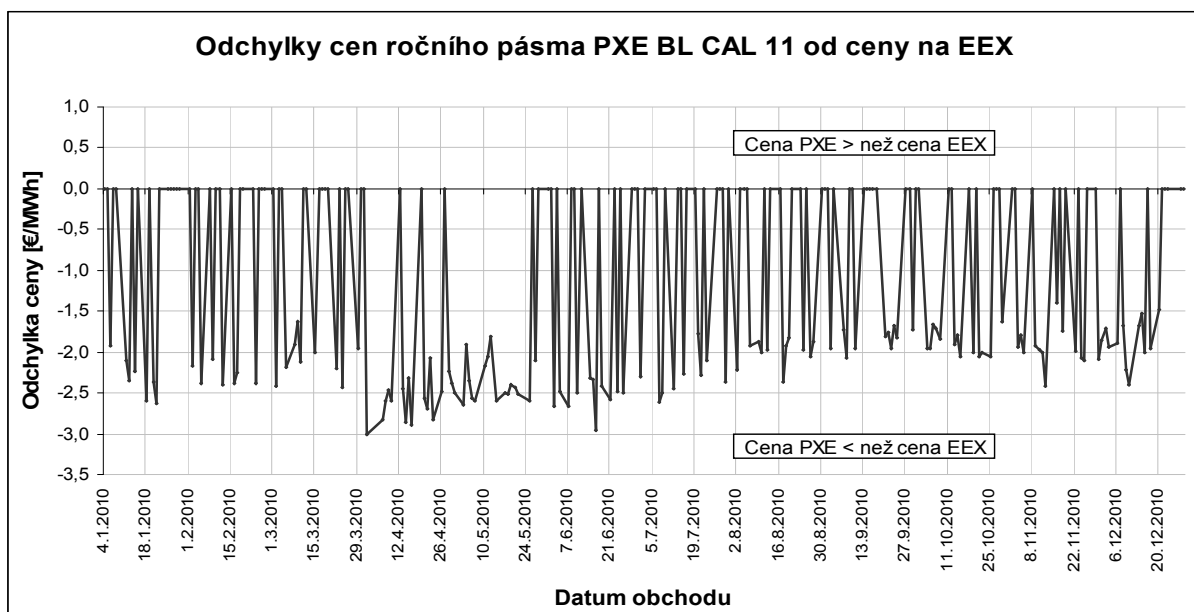
Zdroj: PXE

Graf č. 3 Vývoj ceny ročního základního pásma na rok 2011 na EEX v roce 2010

Zdroj: EEX

Graf č. 4 Odchyly ceny ročního pásma BL CAL11 na PXE od ceny na EEX v roce 2010

Zdroj: PXE, EEX

Zbývající objem elektřiny je obchodován pomocí burzovně neregistrovaných bilaterálních obchodů a dále prostřednictvím krátkodobého trhu, který je od února 2009 organizován výlučně jen operátorem trhu (denní a vnitrodenní trh). V roce 2010 bylo prostřednictvím dvoustranných vnitrostátních smluv zobchodováno 106 169,6 GWh, na blokovém trhu bylo zobchodováno 22,8 GWh, na denním couplovaném trhu Česká republika – Slovenská republika bylo v rámci České republiky zobchodováno 5 786,7 GWh (celková likvidita obou trhů byla 7 082,1GWh) a na vnitrodenním trhu 172,9 GWh. Celkový

objem likvidity těchto krátkodobých trhů se meziročně zvyšuje, nicméně stále činí méně než 10 procent celkové spotřeby České republiky a méně než 5 procent z celkového objemu v roce 2010 v České republice zobchodovaného objemu elektřiny. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku (tzv. subjekty zúčtování).

Fúze a akvizice v sektoru elektroenergetiky v roce 2010

V roce 2010 posuzoval ÚOHS několik spojení soutěžitelů. Jednalo se o spojení soutěžitelů v oblasti výroby a dodávek elektrické a tepelné energie. Ani v jednom případě neshledal ÚOHS důvody pro nepovolení spojení soutěžitelů, resp. pro přijetí závazků soutěžitelů pro zachování účinné hospodářské soutěže.

Společnost ČEZ a. s. nabyla 85 procentní akciový podíl na společnosti Dalkia Ústí nad Labem, a. s., a 55,83 procentní akciový podíl na společnosti Tepelné hospodářství města Ústí nad Labem s. r. o.

Společnost Energetický a průmyslový holding, a. s. získala možnost kontrolovat společnost EAST BOHEMIA ENERGY HOLDING LTD., včetně jejích dceřiných společností, a to Elektrárna Opatovice, a. s., Pražská teplárenská a. s., Energotrans, a. s., Teplo Neratovice, spol. s r.o., TERMONTA PRAHA a. s., VAHO s. r. o., REATEX a. s. a EOP & HOKA s. r. o.

Dále společnost Energetický a průmyslový holding, a. s. získala možnost výlučně kontrolovat společnost PT-Holding Investment B.V. a tím i společně kontrolovat společnost Pražská teplárenská Holding, a. s. K dalším fúzím došlo v oblasti výroby elektrické energie. Na tomto trhu společnosti Radiance Energy Holding S.à.r.l., NATLAND Investment Group N.V. a G.I.H.G. LIMITED získaly možnost společně kontrolovat společnost ENERGY 21 a. s.

ÚOHS uložil sankci společnosti LUMIUS spol. s r.o. za porušení § 18 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (ZOHS), ve výši 477 tisíc Kč, neboť bez svolení ÚOHS uskutečnila spojení soutěžitelů spočívající v získání možnosti kontrolovat společnost Českomoravská energetická a. s. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 26. 8. 2010.

3.2.2 Struktura maloobchodního trhu

Na českém trhu s elektřinou působí v současné době tři vertikálně integrované společnosti, jejichž dceřiné firmy drží licenci jak na distribuci elektřiny (PDS s více než 90 tisíci odběrateli), tak licenci na obchod s elektřinou. Jedná se o skupinu ČEZ, skupinu E.ON a skupinu PRE. Většina zákazníků maloobdobatelů připojených na nízké napětí (maloobdobatelé podnikatelé a domácnosti) zůstala i v roce 2010 u svých původních dodavatelů elektřiny, tj. u dodavatelů náležejících do těchto tří skupin. Podíl těchto tří dodavatelů na trhu s elektřinou činil v roce 2010 v případě odběratelů na hladině nízkého více než 90 procent.

Na trhu s elektřinou působí dále okolo třiceti dalších významnějších obchodníků. Tito dodavatelé v minulosti nabízeli elektřinu nakoupenou od menších výrobců či importovanou ze zahraničí většinou pouze velkým průmyslovým odběratelům z důvodu postupného otevírání trhu s elektřinou. Od roku 2008 začalo působit na celorepublikové úrovni i několik nezávislých obchodníků soustředujících se na trh drobných odběratelů. Ke konci roku 2010 bylo těchto aktivních dodavatelů dodávajících celorepublikově elektřinu odběratelům připojeným na hladinu nízkého napětí (jedná se o maloobdobatele podnikatele a domácnosti)

přibližně 20. Od poloviny roku 2009 musí být s ohledem na novelu energetického zákona nové smlouvy na dodávku elektřiny uzavírány na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou maximálně 3 měsíce. Smlouvy na dobu určitou jsou obvykle uzavírány na 1 až 3 roky.

Pokračující cenová volatilita elektřiny na burzách umožnila i v roce 2010 vstup nových obchodníků na trh s elektřinou a zvýšení konkurenčního prostředí. Tito obchodníci jsou s ohledem na dobré načasování nákupu elektřiny na velkoobchodním trhu schopni mnohdy nabídnout nižší ceny než původní dodavatelé. Většina změn dodavatele elektřiny je tedy v současné době způsobena přechodem zákazníků od původních dodavatelů vertikálně integrovaných společností k alternativním dodavatelům.

Z výše uvedených důvodů nelze jednoznačně definovat nabídkové ceny elektřiny pro jednotlivé kategorie odběratelů. Zjednodušeně lze říci, že nabídková cena ze strany dodavatelů vychází z aktuální situace na trzích s elektřinou, tj. v současné době ovlivňuje výslednou cenu silové elektřiny spíše okamžik realizace obchodu než samotná kategorie odběratelů. Tato skutečnost platí nejen pro velké a střední odběratele, ale i v případě maloodběratelů, kdy někteří dodavatelé začali nabízet produkt, u něhož se nabídková cena silové elektřiny odvíjí od aktuální ceny na energetických burzách.

Podpora trhu a informovanost odběratelů

Pro zvýšení informovanosti účastníků trhu s elektřinou v problematice související nejen s dodávkou elektřiny na liberalizovaném trhu zavedly orgány státní správy (ERÚ, MPO aj.) na svých internetových stránkách sekci „Často kladené dotazy“, která shrnuje typické dotazy zákazníků a srozumitelnou formou na ně odpovídá. Sleduje se vývoj dotazů spotřebitelů a na základě těchto podnětů se sekce „Často kladené dotazy“ pravidelně aktualizuje.

Orgány státní správy na svých internetových stránkách informují nejen o možnostech a postupech při změně dodavatele elektřiny, ale především o struktuře nabízených služeb a cenách dodavatelů a právech spotřebitele. Internetové stránky jsou navzájem provázány formou odkazů. Např. základním nástrojem ERÚ je interaktivní kalkulátor cen elektřiny, pomocí kterého si může každý zákazník připojený na hladinu nízkého napětí po zadání vstupních parametrů (region, distribuční sazba, výše spotřeby) porovnat celkové náklady na dodávku elektřiny od jednotlivých dodavatelů a případně vybrat nejvýhodnějšího z nich. Kalkulátor je pravidelně aktualizován a postupně rozšiřován i o další užitečné funkce a informace. Ke konci roku 2010 obsahoval kalkulátor nabídky silové elektřiny pro kategorie domácnosti a maloodběr podnikatelé celkem od 14 dodavatelů.

Počet zákazníků, kteří změnili dodavatele elektřiny

V roce 2010 se již naplno projevila konkurence ve všech segmentech odběratelů, v případě domácností proběhlo podle údajů evidovaných OTE, a.s., téměř čtyřikrát více změn oproti předchozímu roku (184 tisíc vůči 54 tisícům v roce 2009). Celkem na hladině nízkého napětí změnilo svého dodavatele elektřiny více než 241 tisíc odběratelů, což jsou více než 4 procenta všech odběratelů na této napěťové hladině (viz také kapitola 2.2.1).

Proces změny dodavatele elektřiny

Samotný proces změny dodavatele, jehož postup je stanoven vyhláškou o Pravidlech trhu s elektřinou, nezaznamenal oproti předcházejícímu období výrazných změn, tj. celkový proces změny dodavatele elektřiny nesmí překročit 17 pracovních dnů od okamžiku žádosti odběratele o změnu dodavatele. Za změnu dodavatele nejsou odběrateli účtovány žádné poplatky.

Přehled dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Tabulka č. 6 zobrazuje podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s elektřinou (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2010 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných dodavatelům elektřiny.

Tabulka č. 6 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2010	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	140	9	149	11,5
Měření	46	8	54	4,2
Zákaznický servis	33	0	33	2,5
Obchodní praktiky	43	11	54	4,2
Matoucí obchodní praktiky	29	8	37	2,9
Smluvní podmínky	58	5	63	4,9
Fakturování	28	2	30	2,3
Změna dodavatele	49	1	50	3,9
Překážky pro změnu dodavatele	24	5	29	2,2
Připojení do sítě, rezervace kapacity	194	36	230	17,7
Obnovitelné zdroje - fotovoltaika	209	1	210	16,2
Obnovitelné zdroje – ostatní kategorie	94	0	94	7,3
Zařazování do kategorií obnovitelných zdrojů	134	2	136	10,5
Problémy s dodávkou - platby (odpojení)	36	10	46	3,5
Problémy s dodávkou - technické záležitosti	34	10	44	3,4
Odmítnutí dodávky	2	0	2	0,2
Ostatní	35	0	35	2,7
Celkem	1188	108	1296	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

V roce 2010 Státní energetická inspekce řešila celkem 206 stížností v elektroenergetice (včetně 10 stížností postoupených z ERÚ). Z věcného hlediska byla podání zaměřena na neoprávněné odběry, problémy při připojování výroben elektřiny z OZE, postup obchodníků s elektřinou při změně dodavatele a při vyúčtování spotřeby, stanovení záloh, při uplatňování poplatků spojených se změnou dodavatele, dále pak byla podání zaměřena na složité a nepřehledné vyúčtování odebrané elektřiny, přerušení dodávek z důvodu poruch, postup při připojování odběrných míst, přeložky zařízení distribuční soustavy a další.

Stížnosti spotřebitelů řešené MPO

Odbor elektroenergetiky MPO přímo řešil celkem 40 stížností. Z věcného hlediska se jednalo o spory ve výkladu energetického zákona a interpretaci jeho vyhlášek. K řešení bylo postoupeno SEI zhruba 10 stížností, které se týkaly převážně odběru elektřiny, elektroměrů a vstupu na pozemky.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

ÚOHS soutěže řešil v roce 2010 v oblasti elektroenergetiky celkem 37 stížností (8 stížností bylo pro nedostatek kompetence ÚOHS postoupeno ERÚ či SEI). Největší množství stížností ÚOHS obdržel v souvislosti se změnami podpory výkupu elektřiny vyrobené z OZE a budování fotovoltaických elektráren. Společnost ČEPS, a. s. vydala počátkem roku 2010 stanovisko, ve kterém požádala PDS o nepovolování dalších žádostí. Ti pak v reakci na výzvu ČEPS, a. s. zastavili přijímání dalších žádostí o připojení výroben elektřiny. Stížnosti, které ÚOHS řešil, se tak týkaly především zamítavých stanovisek k připojení fotovoltaických elektráren k distribuční soustavě, resp. k rezervaci kapacity, vydávaných PDS z důvodu nedostatečné kapacity v přenosové síti České republiky.

ÚOHS v provedených šetřeních zjišťoval, zda nedošlo k možnému porušení ZOHS, a to zejména ve formě zneužití dominantního postavení společností ČEPS, a. s. ÚOHS oslovil ERÚ, ČEPS, a. s. a PDS za účelem zjištění, z jakého důvodu byla uveřejněna výzva společnosti ČEPS, a. s. určená jednotlivým PDS, aby zastavili vydávání kladných stanovisek k připojení nových zdrojů výroby elektrické energie, zejména fotovoltaických elektráren. Z šetření ÚOHS vyplynulo, že postup společnosti ČEPS, a. s., která v zájmu zachování bezpečného a spolehlivého provozování elektrizační soustavy vydala výše uvedenou výzvu, nepředstavuje zneužití dominantního postavení, které tato společnost na trhu přenosu elektrické energie na licenci vymezeném území v České republice zaujímá.¹

Postup společnosti ČEPS, a. s. byl v namítaném jednání podepřen důvody, které lze dle názoru ÚOHS pokládat za objektivně ospravedlňující. Tyto důvody se opíraly rovněž o výsledky odborných studií a příslušných analýz vztahujících se k možným důsledkům nadměrného růstu celkového výkonu již odsouhlasených fotovoltaických elektráren, které vedly společnost ČEPS, a. s., jež nese odpovědnost za provoz elektrizační soustavy, k danému kroku. Výzva společnosti ČEPS, a. s. byla rovněž v souladu s energetickým zákonem, což ve svém stanovisku potvrdil i ERÚ.

Další stížnosti řešené ÚOHS

ÚOHS obdržel od zákazníků řadu stížností na jednání obchodníků s elektřinou týkajících se i dalších činností souvisejících s dodávkou elektřiny. Předmětem stížností adresovaných ÚOHS bylo stanovení výše záloh za odběr elektřiny a způsob její úhrady, neinformování o navýšení záloh v dostatečném časovém předstihu, požadavek splnění určitých podmínek (poskytování čísla bankovního účtu zákazníka obchodníkovi) pro získání konkrétního produktu dodávky elektřiny apod.

Dále se ÚOHS zabýval šetřením stížností na jednání PDS. Možné zneužití dominantního postavení ze strany PDS bylo namítáno zejména v odpojení odběrného místa zákazníka od distribuční soustavy, v žádostech o úhradu podílu žadatele na nákladech spojených s připojením zařízení žadatele k distribuční soustavě a se zajištěním požadovaného příkonu, v odmítnutí připojení výroby elektřiny k distribuční soustavě, v uzavírání dohod o uznání dluhu a o zaplacení nepřiměřeně vysokých pokut či náhrad škod za neoprávněné odběry elektřiny.

Na základě provedených šetření neshledal ÚOHS porušení ZOHS v jednání jednotlivých PDS, které v reakci na výzvu ČEPS, a. s. přestaly udělovat další kladná stanoviska k připojení nových výroben elektrické energie.

¹ Srov. § 11 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

ÚOHS po prošetření jednotlivých stížností dospěl k závěru, že ani v jediném případě jednání namítané stěžovateli nenaplnuje žádnou ze skutkových podstat narušení soutěže uvedených v ZOHS.

Ve všech přípisech ÚOHS informoval stěžovatele o liberalizaci trhu s elektřinou a s ní spojených právech a povinnostech všech účastníků trhu s elektřinou. Stěžovatelé byli ÚOHS vyrozuměni o možnosti svobodně si vybrat dodavatele elektřiny, neboť neexistují ani legislativní ani technické překážky bránící změně dodavatele elektřiny jakémukoliv odběrateli na území ČR.

Současně ÚOHS, vědom si citlivosti šetřené problematiky, stejně jako dopadů na konečné spotřebitele, konstatoval, že trh související s elektroenergetikou nadále soustavně sleduje. Nelze tak zcela vyloučit, že v případě zjištění nových skutečností zahájí v dané oblasti opětovně šetření.

Stížnosti adresované ÚOHS, týkající se splnění podmínek pro řádné ukončení smlouvy o dodávce elektřiny či stanovení výpovědních lhůt při změně dodavatele elektřiny, nespadaly do kompetence ÚOHS a byly postoupeny ERÚ či SEI, jakožto orgánům státní správy, které jsou kompetentní k řešení dané problematiky.

3.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Cílem činnosti ÚOHS je zejména ochrana hospodářské soutěže. Zákon o ochraně hospodářské soutěže klade vyšší nároky na soutěžitele v dominantním postavení než na jejich konkurenty, kteří se v dominantním postavení nenacházejí. ÚOHS současně podporuje taková opatření,² která vedou ke zlepšení úrovně hospodářské soutěže na jednotlivých trzích. V rámci legislativního procesu ÚOHS připomínkuje novely energetického zákona z hlediska jeho kompetence.

Zakázáno je zneužití dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů či spotřebitelů. Základní podmínkou skutkové podstaty zneužití dominantního postavení je prokázání existence takové tržní síly soutěžitele či společně více soutěžitelů (tzv. společná dominance),³ která jim umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích.⁴ Má se za to, že dominantní postavení nezaujímá soutěžitel nebo soutěžitelé se společnou dominancí, kteří ve zkoumaném období dosáhli na trhu menší než 40ti procentní tržní podíl, pokud nebude pomocí jiných ukazatelů (např. podle hospodářské a finanční síly soutěžitelů, právních nebo jiných překážek vstupu na trh pro další soutěžitele apod.) prokázán opak⁵

Přesto v případech, kdy určitý soutěžitel, příp. více soutěžitelů společně zaujímají na příslušném relevantním trhu dominantní postavení, mají tito právo hájit v souladu se ZOHS své postavení na trhu, tj. chovat se na trhu konkurenčně, a to za předpokladu splnění podmínky, že toto jednání není zjevně nepřiměřené konkrétním okolnostem.

V oblasti elektroenergetiky čelí zvýšenému dohledu zejména soutěžitelé, kteří vlastní či provozují přenosové sítě. Na toto ZOHS výslovně pamatuje skutkovou podstatou zneužití dominantního postavení ve formě odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou

² Např. tzv. soutěžní advokacie – srov. <http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuzeni-dominance/pravidla-pro-alternativni-reseni-souteznic-problemu/>

³ Srov. § 10 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

⁴ Srov. § 11 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

⁵ Srov. § 10 odst. 3 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

úhradu přístup k těmto sítím či jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu. Pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé provozující přenosové sítě, a nebude prokázáno, že takové spoluužívání těchto sítí není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat, je takové jednání považováno, při splnění ostatních zákonem vyžadovaným podmínek, za zneužití dominantního postavení.

Pokud ÚOHS získá indicie prokazující protisoutěžní jednání, zahájí z moci úřední správní řízení. Je-li zjištěno porušení povinností stanovených zákonem o ochraně hospodářské soutěže, ÚOHS může v rozhodnutí uložit sankci za protisoutěžní jednání a takové jednání do budoucna zakázat nebo rozhodnout o zastavení správního řízení za podmínky, že účastníci řízení v zákonem stanovené lhůtě navrhnou závazky ve prospěch obnovení účinné hospodářské soutěže na daných relevantních trzích. Současně ÚOHS takové závazky přijme pouze za předpokladu, že jejich splněním se odstraní závadný stav a že zakázaná dohoda či zneužití dominantního postavení neměla za následek podstatné narušení hospodářské soutěže. V roce 2010 nevydal ÚOHS v oblasti energetiky žádné rozhodnutí, jímž by deklaroval zneužití dominantního postavení, resp. ÚOHS neuložil žádná opatření k nápravě.

4 Regulace a struktura trhu s plynem

4.1 Otázky regulace

4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit

Pro řešení případu smluvního nedostatku přepravní kapacity na konkrétním hraničním bodě byl za účelem zpřístupnění přepravní kapacity i dalším potenciálním uživatelům sítě alespoň na denní bázi zaveden princip omezení renominace ve výši 10 procent z rezervované přepravní kapacity na kapacitně vytíženém bodě včetně denní aukce. V tomto principu se nerenominovatelná část kapacity převádí do denní aukce jako pevná kapacita a každý účastník trhu má tak přístup k pevné kapacitě na všech bodech přepravní soustavy alespoň v režimu na následující den. Dlouhodobě je však na všech hraničních bodech volná přepravní kapacita dostupná, tohoto pravidla nebylo zatím využito.

4.1.2 Regulace úkolů přepravních a distribučních společností

Plynárenská soustava v ČR

Přepravní soustava je tvořena plynovody o celkové délce 3 614 km. Provozovatelem přepravní soustavy je společnost NET4GAS, s. r. o. (do 3. března 2010 vystupující pod jménem RWE Transgas Net, s. r. o.), která zajišťuje jak přepravu plynu v tuzemsku, tak tranzit přes Českou republiku. Přepravce dopravuje plyn do šesti distribučních soustav přímo připojených k přepravní soustavě s více než 90 tisíci zákazníky. Dále pak na českém trhu působilo k poslednímu dni roku 2010 celkem 71 menších držitelů licence na distribuci plynu v distribučních soustavách napojených na nadřazenou distribuční soustavu, jejichž prostřednictvím se plyn dostává k zákazníkovi za podmínek vymezených legislativním rámcem.

Operátor trhu

Od 1. ledna 2010 působí na trhu s plynem státem vlastněná společnost OTE, a. s., která na základě ustanovení novely energetického zákona č. 158/2009 Sb. převzala práva

a povinnosti Bilančního centra a zajišťuje zúčtování odchylek mezi subjekty působícími na trhu s plynem, poskytování dat a další činnosti související s bilancováním plynárenské soustavy. Vstup operátora trhu i do oblasti plynárenství znamená především pro obchodníky s plynem záruku nezávislosti organizátora trhu na jiných plynárenských subjektech a ochranu citlivých dat ve vztahu k ostatním účastníkům trhu s plynem. Operátor trhu vytváří anonymní a neutrální místo, ve kterém sám vystupuje jako centrální protistrana ke všem realizovaným transakcím.

Hlavní náplň činnosti operátora trhu představuje především organizace krátkodobého trhu s plynem, vyhodnocování a vypořádání odchylek, informační povinnosti související s provozem přepravní soustavy, distribučních soustav a podzemních zásobníků plynu, shromažďování a poskytování skutečných hodnot dodávek účastníkům trhu s plynem a stejně tak dalších informací nezbytných pro vyúčtování, zajištění zúčtování vyrovnávacího plynu a provedení úkonů v procesu změny dodavatele.

Sít'ové tarify

Vyhláška ERÚ č. 140/2009 Sb., o způsobu regulace cen v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen, definuje základní principy výpočtu cen za přepravu, distribuci plynu zákazníkům na území ČR a činnosti operátora trhu s plynem včetně parametrů jednotlivým regulovaným subjektům k tomu potřebných. V polovině roku 2010 byla tato vyhláška novelizována vyhláškou č. 264/2010 Sb.

Podkladem pro stanovení parametrů jsou skutečné ekonomické hodnoty dosažené regulovanými subjekty v předchozím období, ukazatele vývoje ekonomiky státu a ekonomické a technické hodnoty vykazované regulovanými subjekty formou regulačních výkazů.

Přeprava

Náklady na dopravu plynu přepravní soustavou, náklady spojené se zjišťováním a zajišťováním požadovaných standardů kvality plynu (měření spalných tepel, tlaků apod.) a náklady související s vyrovnáváním plynárenské soustavy České republiky hradí provozovateli přepravní soustavy zákazníci využívající přepravní soustavu, a to prostřednictvím obchodníků s plynem.

Ceny přepravy jsou stanoveny na principu entry/exit. Důležitá je přitom výše povolených výnosů za přepravu plynu, kterou každoročně stanovuje ERÚ. Jejich součástí jsou povolené náklady, odpisy, zisk, korekční faktor a případně další uznané veličiny. Celkové povolené výnosy jsou rozděleny na jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy, kterými jsou hraniční předávací stanice, podzemní zásobníky plynu a rozhraní mezi přepravní a distribuční soustavou sloužící k zajištění dodávek plynu do odběrného místa zákazníka v rámci České republiky, tzv. domácí bod. Cena za přepravu do domácího bodu je integrována do ceny za distribuci plynu, ostatní ceny přepravy se zahrnují do ceny dodávky.

Rok 2010 byl prvním rokem nového pětiletého, tzv. III. regulačního období. Pro stanovování cen za přepravu plynu ve III. regulačním období použil ERÚ, stejně jako ve II. regulačním období, metodu omezování povolených výnosů, tzv. revenue-cap. Povolené výnosy provozovatele přepravní soustavy ve srovnání s rokem 2009 vzrostly o 1,80 procenta. Důvodem pro tento nárůst je navýšení hodnoty povolených odpisů, hodnoty regulační báze aktiv a nákladů na vyrovnání přepravní soustavy. Proti tomuto trendu naopak působila skutečnost, že provozovatel přepravní soustavy, díky vyššímu využití přepravní soustavy, vybral více finančních prostředků než bylo stanoveno, a v souladu s pravidly regulace musí být tento vyšší výnos vrácen trhu v podobě korekčního faktoru. V roce 2010 byla dále poprvé,

mimo stálé složky ceny závislé na rezervované kapacitě, stanovena u cen za přepravu plynu i variabilní složka ceny, která je navázána na množství soustavou přepraveného plynu.

Cena za tranzit přes Českou republiku byla stejně jako v roce 2009 kalkulována na základě benchmarkingu konkurenčních tras přepravy plynu, a to ve dvou složkách. První složka se vztahovala ke sjednané přepravní kapacitě pro pár vstupního a výstupního bodu mezinárodní přepravy, druhá složka pokrývala plyn na pohon kompresních stanic. Rovněž bylo umožněno uzavírat smlouvy o přepravě tranzitní soustavou na období kratší než jeden rok, tedy měsíční, či denní.

Distribuce

Licencovanou činnost distribuce plynu v roce 2010 provozovalo v České republice šest regionálních distribučních společností. Čtyři z těchto společností jsou členy skupiny RWE. Celková délka plynovodů všech těchto distribučních soustav k datu 31. prosince 2010 byla 72 614 km.

Dále zajišťovaly distribuci plynu také lokální distribuční soustavy, které jsou svými vstupními předávacími body připojeny k regionálním distribučním soustavám a které poskytují distribuční služby na omezeném území. Počet držitelů licence na distribuci plynu, kteří provozují lokální distribuční soustavy, klesl v průběhu roku 2010 z původního počtu 73 na 71.

V roce 2010 byly stejně jako u provozovatele přepravní soustavy nově nastaveny parametry na celé III. regulační období. I pro regulaci cen za distribuci je nadále používána metoda tzv. revenue-cap. Ceny za distribuci plynu jsou stanovovány na jeden kalendářní rok s platností od 1. ledna příslušného roku. Výpočet cen se provádí podle jednotné metodiky pro všechny provozovatele regionálních distribučních soustav, přičemž je využíváno výchozích parametrů stanovených pro celé regulační období a dat poskytovaných provozovateli regionálních distribučních soustav formou regulačních výkazů, jejichž předkládání upravuje sekundární energetická legislativa.

Od roku 2010 je do ceny za distribuci integrována cena za přepravu plynu pro potřeby zákazníků České republiky. Energetický regulační úřad přistoupil k integraci rozhodující části povolených výnosů stanovených pro provozovatele přepravní soustavy do ceny za distribuci s cílem zrovnoprávnit jednotlivé zákazníky ve vztahu k využívání přepravní soustavy pro konkrétní odběrná místa.

Ceny za distribuci plynu byly v roce 2010 pro všechny kategorie zákazníků stanoveny ve dvou složkách. První složkou byla cena za přidělenou distribuční kapacitu, kterou je pro konkrétní odběrné místo určena stálá platba v závislosti na sjednané distribuční kapacitě u odběrných míst s ročním odběrem plynu vyšším než 63 MWh. U odběrných míst s ročním odběrem plynu do 63 MWh je alternativou této složky stálý měsíční plat. Druhá, proměnná, složka ceny byla závislá na počtu jednotek distribuovaného množství plynu do konkrétního odběrného místa.

V závislosti na využívání distribuční soustavy jsou odběrná místa zákazníků s roční spotřebou do 630 MWh zařazována do odběrných pásem podle celkového ročního distribuovaného množství. Cena za distribuci plynu je stanovena vždy pro příslušné odběrné pásmo. Hranice odběrných pásem jsou pro všechny provozovatele distribučních soustav shodné.

Odběrná místa zákazníků s roční spotřebou plynu nad 630 MWh nejsou od roku 2010 členěna do odběrných pásem podle výše jejich roční spotřeby plynu, ale jsou rozdělena na odběrná místa připojená k vysokotlaké části distribuční soustavy (přes 0,3 MPa) a na odběrná

místa připojená ke středotlaké nebo nízkotlaké části distribuční soustavy (do 0,3 MPa). Cena za distribuci plynu je v těchto případech stanovována pro každé odběrné místo individuálně na základě logaritmického vzorce, přičemž jediným kritériem rozhodujícím o velikosti ceny za distribuci plynu je výše rezervované distribuční kapacity.

Ceny za distribuci jsou, stejně jako ceny za přepravu, z důvodu zajištění nediskriminačního přístupu provozovatelů přepravní soustavy a distribučních soustav, stanoveny jako pevné, není možno z nich poskytovat slevy ani je navyšovat.

V průběhu roku 2010 nebylo nutné z důvodu nedostatku distribuční kapacity ani jedním provozovatelem distribuční soustavy přistoupit k přerušení dodávek a nedošlo tedy k poskytnutí slevy za přerušení.

V tabulce č. 7 jsou uvedeny průměrné ceny za distribuci pro rok 2010 pro vybrané kategorie zákazníků dle členění Eurostatu v rozmezí od nejlevnější po nejdražší regionální distribuční soustavu. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a bez daně z přidané hodnoty. Průměrné ceny obsahují jak složku stálou, tak složku proměnnou.

Tabulka č. 7 Průměrné ceny za distribuci v roce 2010

Kategorie dle Eurostatu	Cena za distribuci	
	min CZK	max CZK
I1	192,79	304,69
D3	190,34	320,65

Zdroj: ČSÚ, ERÚ

Ve výše uvedené tabulce nejsou uvedeny průměrné ceny za kategorii I4. Jedná se o zákazníky s ročním odběrem od 27 000 do 277 777 MWh. Jak již bylo uvedeno, stálá složka ceny za distribuci plynu je pro všechny zákazníky se spotřebou nad 630 MWh za rok stanovována individuálně. Nelze tedy uvést cenu za skupinu zákazníků stanovenou podle výše ročního distribuovaného množství.

Kvalita služeb

Vyhláška č. 545/2006 Sb., o kvalitě dodávek plynu a souvisejících služeb v plynárenství, upravuje základní pravidla ve vztahu k zákazníkům, kterými se musí řídit nejen obchodníci s plynem, ale také provozovatelé distribučních soustav, provozovatel přepravní soustavy a provozovatelé podzemních zásobníků plynu.

Vyhláška stanoví standardy požadované kvality dodávek a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi v plynárenství, výše náhrad za její nedodržení a lhůty pro uplatnění nároků na náhrady. Držitel příslušné licence je povinen dodržovat parametry stanovené vyhláškou a vždy do 31. března kalendářního roku zveřejňovat souhrnný výkaz dodržování všech standardů za předchozí kalendářní rok.

Jak vyplývá ze souhrnného výkazu dodržování standardů za rok 2010, nedošlo k porušení standardů u držitele licence na přepravu plynu, rovněž u žádného držitele licence na distribuci plynu, k jehož soustavě je připojeno 90 000 a více odběrných míst zákazníků. K porušení standardů nedošlo ani u držitelů licence na uskladňování plynu ani u hlavních držitelů licence na obchod s plynem.

Informace o podmínkách přepravy a distribuce plynu

Podmínky přepravy a distribuce plynu jsou definovány v Řádech provozovatele přepravní soustavy a provozovatelů distribučních soustav v rámci České republiky, které jsou zveřejněny na příslušných internetových stránkách jednotlivých provozovatelů soustav.

Ceny za přepravu a distribuci plynu stanovované ERÚ lze zjistit v cenovém rozhodnutí ERÚ, které je zveřejňováno jednak v Energetickém regulačním věstníku, jednak je dostupné na oficiálním webu ERÚ a na internetových stránkách příslušného provozovatele.

Vyrovňávání

Charakteristika fungování modelu trhu s plynem se v hodnoceném období v parametrech vyrovňávání nezměnila.

Proces vyrovňávání byl založen na denním intervalu hodnocení odchylek. Pro případ vyhodnocení bilanční odchylky a možnosti využití bilanční tolerance byla celá Česká republika jednou bilanční zónou, přičemž vyrovňávání bilančních odchylek probíhalo formou naturálního plnění. Pro podrobnější informace odkazujeme na texty v národních zprávách za předcházející roky.

4.1.3 Účinné vlastnické oddělení

V roce 2010 nedošlo na trhu s plynem k žádným významným transformačním událostem.

Na základě směrnice EU 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem, která požaduje realizaci efektivního manažerského a funkčního oddělení distribučních společností, nemá regulátor však k jeho prosazování dostatečné pravomoci. Jedná se zejména o pravomoci, které umožní stanovit dostatečné množství lidských, fyzických a finančních prostředků pro výkon síťové činnosti a definovat pravidla pro poskytování sdílených služeb. Z hlediska nezávislé prezentace distribučních společností však stále převládá koncept využívání společného využívání značky, designu a loga firem v rámci holdingových struktur.

Ve spojitosti se schválením tzv. třetího energetického balíčku a s jeho implementací do české legislativy, společnost RWE Transgas Net, s. r. o. byla dne 4. 3. 2010 přejmenována na NET4GAS, s. r. o., a to na základě požadavku oddělení identity a vystupování na trhu. Přejmenováním nedošlo k žádným změnám z hlediska vykonávaných činností společnosti.

Významnou stavbou, která naváže na plynovod Nord Stream, bude tranzitní plynovod GAZELA, který má přímo propojit budoucí hraniční předávací stanici Waindhaus a Brandov. Vlastníkem plynovodu bude v den uvedení do provozu plynovodu společnost BRAWA, a. s., která uzavřela se společností NET4GAS, s. r. o. dne 12. listopadu 2010 smlouvu o smlouvě budoucí o vkladu části podniku do základního kapitálu a k vyčlenění části společnosti NET4GAS, s. r. o., do základního kapitálu společnosti BRAWA, a. s.

4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Spotřeba plynu

Spotřeba plynu v České republice po několika letech poklesu a stagnace vzrostla. Skutečná spotřeba plynu v České republice v roce 2010 dosáhla hodnoty 8 979 mil. m³ (95 138 GWh) plynu a byla pokryta dovozem plynu, těžbou ze zásobníků a dodávkami z domácích zdrojů. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby dosáhla 8 668 mil. m³ (91 843 GWh), což představuje nárůst o 4,3 procenta. Výhřevnost plynu dodávaného konečným spotřebitelům v posledních letech rovněž vzrůstá. Její hodnota je přibližně 9,54 kWh/m³ (34,34 MJ/m³). Současná hodnota spalného tepla je přibližně 10,59 kWh/m³ (38,12 MJ/m³).

Vlastní zdroje a dovoz

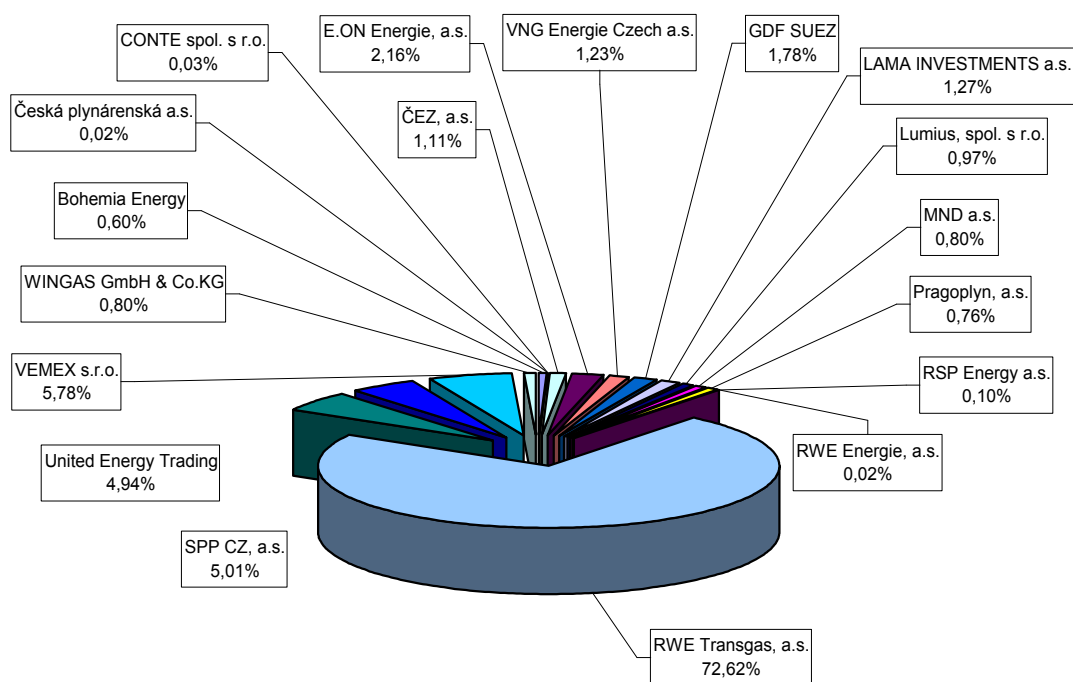
Celková spotřeba plynu je v České republice zajišťována ze zahraničních a domácích zdrojů. Vzhledem k tomu, že produkce plynu je v České republice zanedbatelná, je nutné téměř celou spotřebu České republiky dovážet ze zahraničí, a to necelých 99 procent. Celkový dovoz plynu pro potřeby České republiky dosáhl v roce 2010 objemu 8 510 mil. m³. Plyn byl dovážen z Ruské federace, Norského království a ze států Evropské unie. Z Ruské federace bylo dovezeno 5 458 mil. m³, z Norského království 1 057 mil. m³ a z Evropské unie 1 995 mil. m³. Podíl ruského plynu na dovozu tak činil 64,1 procenta, podíl norského plynu byl 12,4 procenta a podíl plynu ze států Evropské unie 23,5 procenta.

V roce 2010 se zvýšil počet obchodníků dovážejících plyn do České republiky z 12 na 19. Kromě již tradičních společností dovážejících plyn v roce 2009, kterými byly společnost RWE Transgas, a. s., a společnost VEMEX s. r. o., pokračovaly v dovozu plynu do České republiky také společnosti Česká plynárenská a. s., Lumius, spol. s r. o., německá společnost WINGAS GmbH & Co.KG, United Energy Trading, a. s., VNG Energie Czech a. s. (dříve Energie Bohemia a. s.), CONTE spol. s r. o., LAMA INVESTMENTS a. s., SPP CZ, a. s., MND a. s. a BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. Dalšími novými dovozci plynu pak byly společnosti E.ON Energie, a. s., Pragoplyn, a. s., RSP Energy a. s., GDF SUEZ Prodej plynu s. r. o., ČEZ, a. s., RWE Energie, a. s., a Electrabel, organizační složka. Objem celkového dovozu plynu vyplývající z dat poskytnutých dovozci plynu byl o 8,3 procenta vyšší než v roce 2009. Podstatně více však byly využívány dodávky z Evropské unie a Ruské federace na úkor dovozu z Norského království. Většina kontrahovaných dodávek plynu pro Českou republiku z Norského království byla prodána v zahraničí. Řada nových obchodníků využívala pro dovoz plynu nákupy cenově výhodného plynu na energetických burzách v zemích západní části Evropy.

O významu vstupu nových dovozců plynu vypovídá ukazatel tržní koncentrace HHI (Herfindahl-Hirschmanův Index) a jeho vývoj. Hodnota HHI na velkoobchodním trhu v roce 2009 byla 7 760 a vlivem změn tržních podílů obchodníků se v roce 2010 snížila na 5 370. Tento vývoj trendu HHI se dá očekávat i v dalším období.

Nejvyšší podíl na trhu týkající se dovozu stále drží společnost RWE Transgas, a. s., a to v hodnotě 72,6 procent. Dalšími významnějšími dovozci plynu do České republiky jsou společnosti VEMEX s. r. o. s tržním podílem 5,8 procent, SPP CZ, a. s. s podílem 5,0 procent a United Energy Trading, a. s. s podílem 4,9 procent. Součet tržních podílů společností na dovozu plynu, s výjimkou společnosti RWE Transgas, a. s., dosáhl hodnoty 27,4 procenta.

Graf č. 5 Podíl dovozu plynu v roce 2010

Zdroj: OTE

Dovezený plyn byl určen zejména pro zákazníky v České republice, jedná se však i o plyn určený pro zahraniční zákazníky.

Nejvíce plynu určeného zahraničním zákazníkům vyváží z České republiky společnost RWE Transgas, a. s. Na území Slovenské republiky dále vyvážely společnosti ČEZ, a. s., Lumius, spol. s r. o., a United Energy Trading, a. s., která rovněž vyvážela plyn do Rakouska. Vývozem plynu do Polska se zabývala společnost Severomoravská plynárenská, a. s.

Dovoz byl doplněn dodávkami z domácích zdrojů, které zahrnují povrchovou degazaci prováděnou společností Green Gas DPB, a. s., těžbou zemního plynu od UNIGEO a. s., UNIMASTER spol. s r. o., MND a. s. a od České naftařské společnosti s. r. o. Tuzemské dodávky činily 134,9 mil. m³/rok. Domácí spotřeba plynu je tak pokrývána z vlastních zdrojů z 1,5 procenta.

Podstatnou roli při zajištění požadovaného provozu plynárenství hrají podzemní zásobníky, a to nejen pro vyrovnávání letní a zimní nerovnoměrnosti mezi zdroji a spotřebou plynu, ale také v době omezení dodávek, jak tomu bylo např. v lednu 2009 při „plynové krizi“. Podzemní zásobníky za normální situace slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách nižších nebo vyšších než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí. Stav provozních zásob před začátkem topné sezóny 2010/2011 představoval u tuzemských podzemních zásobníků objem cca 2 500 mil. m³. Během roku 2010 bylo do tuzemských podzemních zásobníků vtlačeno 1 529 mil. m³ a vytěženo 2 255 mil. m³.

Cena za přístup do podzemního zásobníku

Na trhu s uskladňováním plynu působily v roce 2010 na území České republiky tři společnosti, a to společnost RWE Gas Storage, s. r. o. a majetkově propojené společnosti MND Gas Storage, a. s. a SPP Bohemia a. s.

Společnost RWE Gas Storage, s. r. o., vlastní celkem šest z osmi podzemních zásobníků

plynu umístěných na území České republiky. Zbývající dva podzemní zásobníky vlastní společnosti MND Gas Storage, a. s., a SPP Bohemia a. s. Společnost MND Gas Storage, a. s., je vlastníkem a provozovatelem podzemního zásobníku plynu Uhřice. Majitelem i provozovatelem zásobníku Dolní Bojanovice je společnost SPP Bohemia a. s. Tento zásobník není z technických důvodů souvisejících s připojením na českou přepravní soustavu využíván pro potřeby zákazníků v České republice. Na základě uzavřených smluv je využíván pouze pro potřeby Slovenské republiky.

Pravidla pro rezervaci skladovacích kapacit nastavená vydáním nové vyhlášky č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem přispívají k nastavení transparentních podmínek pro rezervaci skladovací kapacity a k vytvoření odpovídajících cenových požadavků na potřebnou skladovací kapacitu. Pro alokaci skladovacích kapacit se využívá metoda vícekolové elektronické aukce.

Dostupnost skladovací kapacity včetně dalších informací je indikována na webových stránkách provozovatelů. Pokud vznikne nová skladovací kapacita (např. intenzifikací zásobníku či ukončením smlouvy s některým z uskladňovatelů), je nabídnuta v souladu s vyhláškou o Pravidlech trhu s plynem zájemcům ve veřejné aukci za předem zveřejněných podmínek.

Cena za uskladňování v podzemních zásobnících plynu není regulována, jak již bylo uvedeno, je výsledkem vícekolové elektronické aukce. V roce 2010 byly společností RWE Gas Storage, s. r. o., vyhlášeny čtyři aukce na rezervaci skladovací kapacity pro skladovací rok 2010/2011. Aukce vyhlášená na volnou skladovací kapacitu o objemu 5 mil. m³ pro roční smlouvy v délce trvání 1 – 5 let byla ukončena s výsledkem 1,92 Kč/m³ za jednotku skladovacího objemu. Aukce na volnou skladovací kapacitu o objemu 4,6 mil. m³ pro měsíční smlouvy byla uzavřena na hodnotě 1,40 Kč/m³. Cílem dalších dvou aukcí byl prodej nové skladovací kapacity o objemu 135 mil. m³. Ani v jedné z těchto aukcí se však nepodařilo najít zájemce o nabízený produkt. Příčiny tohoto výsledku lze hledat v dostatečném množství plynu na krátkodobých trzích, kde si účastníci trhu s plynem byli schopni zajistit operativní množství plynu za výhodnější ceny. Tyto nové kapacity byly následně prodány v aukcích konaných počátkem roku 2011 za ceny odpovídající ceně plynu na krátkodobých trzích

Společnosti s tržním podílem větším než 5 procent

Nejvýznamnějším obchodníkem na českém trhu s plynem je společnost RWE Transgas, a. s., která má tržní podíl 72,62 procenta z dovozu plynu zákazníkům (tato hodnota zahrnuje rovněž plyn vyvezený z České republiky za účelem prodeje zahraničním zákazníkům). Hlavní činností společnosti je obchod s plynem dle energetického zákona. Společnost RWE Transgas, a. s., výhradně kontroluje dceřinou společností NET4GAS, s. r. o., která je provozovatelem přepravní soustavy, a společnost RWE Gas Storage, s. r. o., která je provozovatelem 75 procent skladovací kapacity na území České republiky.

Dalším významným obchodníkem s plynem, který dovážel plyn do České republiky v roce 2010, byla společnost VEMEX s. r. o., jejíž tržní podíl činí 5,78 procenta. Posledním obchodníkem s plynem, který v roce 2010 přesáhl pětiprocentní hranici na trhu, byla společnost SPP CZ, a. s., s tržním podílem 5,01 procenta.

Fúze a akvizice v sektoru plynárenství za rok 2010

Významné fúze na plynárenském trhu v roce 2010 zahrnovaly jednak spojení společností GAZPROM Germania GmbH a VEMEX s. r. o., kdy došlo ke změně způsobu kontroly nad společností VEMEX společností GAZPROM ze společné na výlučnou, a spojení soutěžitelů spočívající v nabytí výlučné kontroly společností KKCG SE nad společnostmi

EUROPGAS a. s. a Moravské naftové doly, a. s. Spojení soutěžitelů bylo povoleno bez přijetí závazků.

4.2.2 Struktura maloobchodního trhu

V České republice je celkem 122 držitelů licence na obchod s plynem, což ve srovnání s rokem 2009 představuje nárůst o 17 licencí.

Noví obchodníci se plně zapojili do konkurenčního boje o zákazníky, odběratele plynu, a to nejen v kategoriích velkoodběratelé a střední odběratelé, ale především v kategorii maloodběratelé a domácnosti. Subjekty, které byly aktivní již v roce 2009, dodávaly plyn zákazníkům také v roce 2010. Obchodu s plynem podle prodeje zákazníkům dominovala skupina RWE (RWE Energie, a. s., VČP, a. s., JMP, a. s., SMP, a. s.). Kromě skupiny RWE byla na trhu s plynem stabilní pozice např. u společností VEMEX s. r. o., Bohemia Energy entity s. r. o., ČEZ Prodej, s. r. o., LAMA INVESTMENTS a. s., Pragoplyn, a. s., a United Energy Trading, a. s. Nejaktivněji se v roce 2010 prosazovala na trhu společnost BOHEMIA ENERGY entity s. r. o. a ČEZ Prodej, s. r. o. Dalšími nově expandujícími společnostmi, které dodávají plyn zákazníkům, jsou společnosti CENTROPOL ENERGY, a. s., České Energetické Centrum a. s., GDF SUEZ Prodej plynu s. r. o., RSP Energy a. s., Českomoravská plynárenská, a. s., Západosmoravská plynárenská, s. r. o., Gas International s. r. o., Česká energie, a. s., ČEZ Energetické služby, s. r. o., a Elimon a. s. Ke konci roku 2010 dodávalo plyn zákazníkům celkem 28 obchodních společností. Podíl obchodníků s plynem na celkové spotřebě plynu na území České republiky je zobrazen v tabulce č. 8.

Dodávky poslední instance uvnitř vymezeného území držitele licence na distribuci plynu zajišťují právně oddělení regionální obchodníci.

Tabulka č. 8 Podíl obchodníků dodávajících plyn zákazníkům v ČR

	Rok 2009 [%]	Rok 2010 [%]	Rozdíl [%]
RWE	64,88	62,35	-2,53
PP	13,28	12,50	-0,78
E.ON ENERGIE	3,70	4,81	+1,11
VEMEX	8,54	4,58	-3,96
Ostatní	9,60	15,76	+6,16

Zdroj: Energetický regulační úřad

Struktura zákazníků v České republice

Zákazníci jsou v souladu s energetickou legislativou České republiky rozděleni podle roční spotřeby plynu do následujících segmentů:

- domácnosti a maloodběratelé (roční spotřeba do 630 MWh/rok),
- střední odběratelé (roční spotřeba od 630 do 4 200 MWh/rok),
- velkoodběratelé (roční spotřeba nad 4 200 MWh/rok).

V tabulce č. 9 jsou pro srovnání uvedeny ceny dodávky v členění na kategorie spotřebitelů podle definic Eurostatu, které poskytl pro zpracování národní zprávy Český statistický úřad. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a zahrnují všechny služby, tedy distribuci, přepravu, flexibilitu, komoditu a další obchodní služby. Ve sloupci A jsou uvedeny ceny bez daně z přidané hodnoty, ve sloupci B včetně veškerých daní. Kromě daně z přidané hodnoty ve výši 20 procent a ekologické daně na plyn používaný pro výrobu tepla bez ohledu na jeho využití ve výši 30,60 Kč/MWh nezahrnovala cena za dodávku plynu pro zákazníky v roce 2010 žádnou další daň nebo poplatek.

Tabulka č. 9 Ceny dodávky plynu zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni ve čtvrtletí v České republice v roce 2010 v Kč/MWh

Období	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4	
	A	B	A	B	A	B
I.čtvrtletí 2010	954,25	1 145,10	928,66	1 114,39	639,05	766,86
II.čtvrtletí 2010	982,22	1 178,66	986,36	1 183,63	707,22	848,66
III.čtvrtletí 2010	1 021,48	1 225,78	1 031,69	1 238,03	774,86	929,83
IV.čtvrtletí 2010	1 018,97	1 222,76	1 030,18	1 236,22	737,08	884,50

Zdroj: Český statistický úřad

Změny cen dodávky plynu nejsou v průběhu kalendářního roku u jednotlivých obchodníků prováděny ve stejném termínu, závisí na jejich obchodní politice, kdy ke změně ceny přikročí. Změny vycházejí převážně ze změn nákupní ceny plynu a portfolia zákazníků konkrétního obchodníka.

Průmysloví zákazníci mají cenu stanovenou převážně cenovým vzorcem. U nich tak dochází ke změnám cen měsíčně. Tito zákazníci, ale i zákazníci z řad malých podnikatelů a domácností, kterým je cena dodávky plynu měněna zejména čtvrtletně, mají možnost výběru z řady dalších produktů představujících např. fixaci ceny na předem stanovené období, možnosti plateb v cizí měně, rozdílnou míru odběrové povinnosti zákazníka, platbu pouze v závislosti na odebrané množství plynu apod.

Smlouva pro odběratele ze segmentu domácnosti je zpravidla uzavřena na dobu neurčitou, a to jako smlouva o sdružených službách dodávky plynu. To znamená, že příslušný obchodník zajišťuje pro spotřebitele veškeré služby spojené s dodávkou plynu (přeprava, uskladňování, distribuce a samotná komodita).

Proces změny dodavatele plynu

Postup změny dodavatele byl pro rok 2010 upraven vydáním novely vyhlášky o Pravidlech trhu s plynem. Smyslem těchto úprav bylo zajištění rychlejší a bezproblémové realizace zákonného práva zákazníka na změnu dodavatele plynu. Významnou změnou bylo časové zkrácení procesu změny dodavatele plynu a celkové zjednodušení procesu změny dodavatele spočívající v upřesnění některých postupů a úkonů dotčených účastníků trhu s plynem. Proces změny dodavatele tak trvá 10 pracovních dní. Klíčovou roli v organizaci změny dodavatele nově zastává operátor trhu, který byl do tohoto procesu zapojen a stal se centrálním místem poskytujícím a sdílejícím informace mezi příslušnými subjekty.

Přehled dotazů a stížností adresovaných ERÚ

V tabulce č. 10 jsou uvedeny podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s plynem (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2010 adresovány ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných přímo dodavatelům plynu.

Tabulka č. 10 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Rok 2010	dotazy	stížnosti	celkem	podíl %
Ceny	25	1	26	24
Měření - množství plynu	11	0	11	10
Stanovení výše záloh	3	1	4	4
Kontrola vyúčtování	6	5	11	10
Zařazení do odběrného pásma	1	1	2	2
Fakturační, zúčtovací období	0	1	1	1
Cenový kalkulátor	6	0	6	5
Informace o obchodnících	10	0	10	9
Změna dodavatele	13	14	27	24
Technické záležitosti	4	1	5	4
Dodavatel poslední instance	1	0	1	1
Náležitosti faktury	1	0	1	1
Připojení	0	2	2	2
Ostatní – porušení EZ	2	1	3	3
Celkem	83	27	110	100

Zdroj: Energetický regulační úřad

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

Na úseku plynárenství bylo v roce 2010 vyřešeno 186 stížností (vč. 3 stížností postoupených z ERÚ). Z věcného hlediska se jednalo zejména o podání poukazující na způsob stanovení spotřeby plynu při změně ceny plynu v průběhu fakturovaného období, přerušení dodávek plynu a prošetření správnosti postupu při fakturaci.

Stížnosti spotřebitelů řešené MPO

Odbor plynárenství a kapalných paliv MPO řešil v roce 2010 celkem 18 stížností, které se týkaly především sporů mezi odběrateli a jejich příslušnými dodavateli zemního plynu, a to ohledně výše stanovených cen zemního plynu, způsobu účtování odebraného zemního plynu, dále spory o odpojování plynoměrů a správnosti jejich měření či výše dopočtu spotřeby zemního plynu za dobu chybného měření plynoměru.

Odbor plynárenství a kapalných paliv MPO postoupil k řešení Státní energetické inspekci celkem 11 stížností, které se týkaly převážně způsobu účtování odebraného zemního plynu, sporů o odpojování plynoměrů a správnosti jejich měření.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

ÚOHS v roce 2010 obdržel celkem 15 stížností týkajících se oblasti plynárenství. Stížnosti se vztahovaly zejména ke stanovení nepřiměřené výše ceny plynu a nepřiměřené výše záloh za odběr plynu. Po provedených šetřeních ÚOHS nezjistil ani v jednom případě porušení ZOHS. Stížnosti, které nespádaly do působnosti ÚOHS, byly z jeho strany postupovány ERÚ, resp. SEI (např. problematika neoprávněného odběru, problematika spojená s plynovodními přípojkami či vyúčtováním služeb).

4.2.3 Opatření proti zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

S ohledem na skutečnost, že sektor plynárenství je charakteristický existencí monopolních provozovatelů plynovodních zařízení (tzv. síťové monopoly), provádí ÚOHS v této oblasti soustavný tržní dohled. Zvýšená pozornost je ze strany ÚOHS věnována

zejména skupině RWE, která působí jako vertikálně integrovaný soutěžitel. Skupina RWE je činná jak v oblasti importu plynu, tak v oblasti přepravy plynu (NET4GAS, s. r. o. je držitelem výlučné licence na přepravu plynu na území České republiky). Skupina RWE dále působí na velkoobchodním i maloobchodním trhu prodeje plynu, podílí se na distribuci plynu a současně působí v oblasti uskladňování plynu.

V rámci trvalého dohledu nad strukturou trhu v oblasti plynárenství proběhla v roce 2010 se společnostmi náležejícími do skupiny RWE vzájemná jednání a konzultace týkající se např. cenové politiky skupiny RWE, prodeje plynu v tzv. alokačním systému nebo problematiky internetového prodeje. Tato neformální jednání byla ze strany skupiny RWE uskutečněna s cílem předejít možnému narušení hospodářské soutěže. Cílem skupiny RWE deklarovaným na předemětných jednáních s ÚOHS je postupovat na trhu transparentním a nediskriminačním způsobem.

Ostatní činnost ÚOHS

ÚOHS se v roce 2010, jako neopominutelný účastník správního řízení vedeného MPO⁶, ve věci udělení státní autorizace na výstavbu podzemního zásobníku plynu Dambořice a udělení dočasného vyjmutí z přístupu třetích stran k tomuto plynárenskému zařízení ve vlastnictví společnosti Globula a. s., měl vyjádřit ke skutečnému stavu hospodářské soutěže na trhu s plynem v České republice a vlivu, který by na něj mělo případné rozhodnutí o dočasném vyjmutí.

ÚOHS se k udělení výjimky vyslovil negativně, kdy zejména s ohledem na nedostatek podrobných informací o subjektu, pro něhož by měla být kapacita PZP Dambořice blokována, a s přihlédnutím k absenci detailních informací týkajících se záměru, jak tento subjekt hodlá s nabytou kapacitou ve vztahu k dodávkám plynu na český trh nakládat, neměl možnost spolehlivě posoudit, zda výjimka nebude na újmu hospodářské soutěži, resp. řádnému fungování trhu.

⁶ Dle § 67 odst. 7 písm. d) energetického zákona platného do 3. 7. 2009.

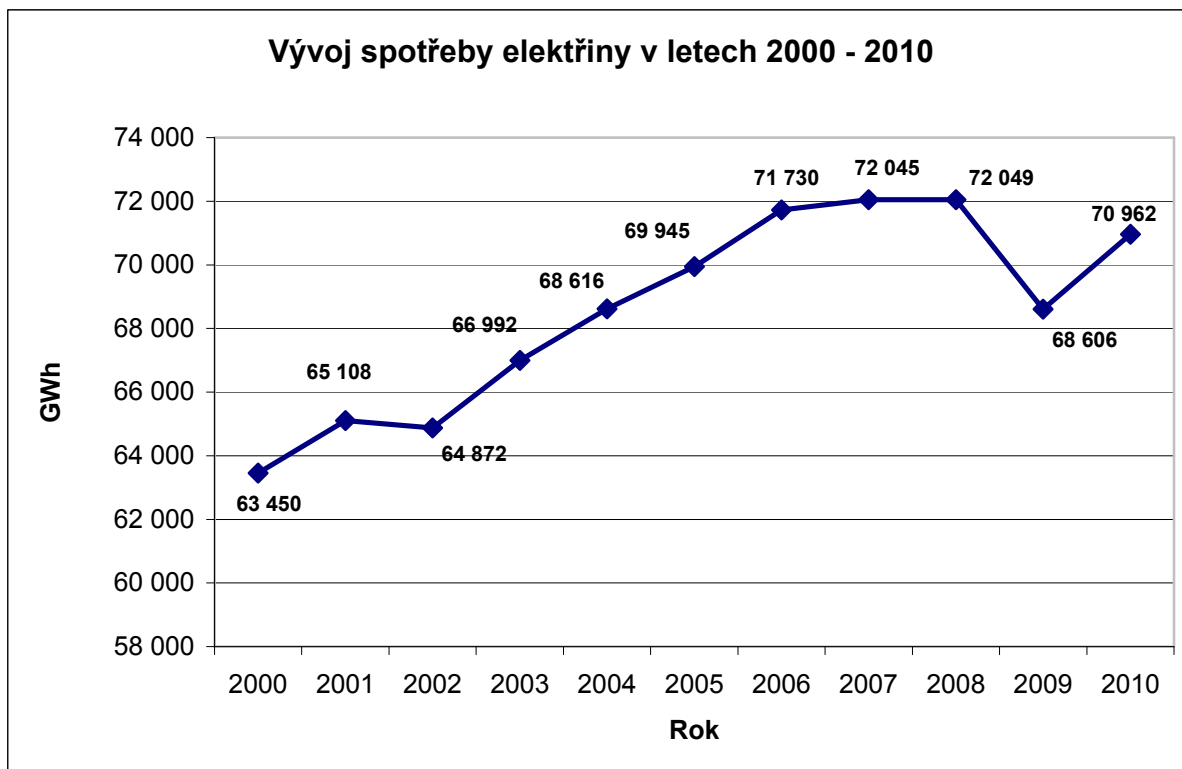
5 Bezpečnost dodávek

5.1 Trh s elektřinou v roce 2010

5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy

V roce 2009 se trend dosavadního mírného nárůstu tuzemské spotřeby elektřiny z předchozích let změnil. V důsledku ekonomické krize došlo k jistému poklesu hlavně u velkých průmyslových odběratelů. Ovšem v roce 2010 se díky zlepšující se ekonomické situaci zvýšila spotřeba elektřiny téměř na úroveň roku 2008.

Graf č. 6 Vývoj spotřeby elektřiny 2000 - 2010

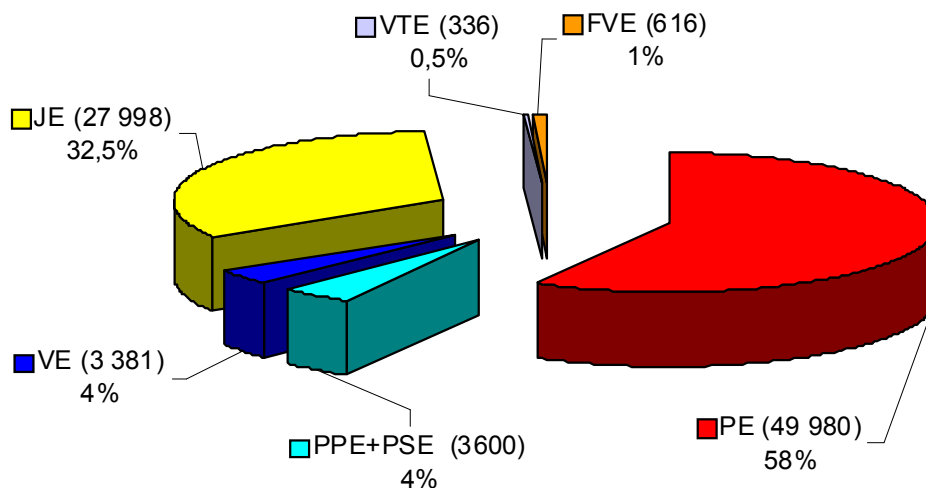
Zdroj: Energetický regulační úřad

Celková tuzemská spotřeba elektřiny včetně ztrát v sítích a spotřeby na přečerpání dosáhla (hrubá spotřeba) v roce 2010 hodnoty 70,96 TWh, což znamená nárůst o 3,4 procenta ve srovnání s rokem 2009. Na vzrůstu spotřeby se nejvíce podíleli velkoodběratelé, a to 6 procenty. Spotřeba maloodběratelů a domácností vzrostla o téměř 2 procenta. Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 27. ledna 2010 v 17 hod. s brutto spotřebou ve výši 11 204 MW. Ve srovnání s rokem 2009, kdy roční maximum spotřeby dosáhlo dne 14. ledna v 17 hod. hodnoty 11 159 MW, to bylo o 45 MW (o 0,4 procenta) více. Na straně výroby byl během celého roku patrný výrazný vliv preference obnovitelných zdrojů ve výrobě elektřiny, zejména solárních elektráren, a to v důsledku legislativních opatření na jejich podporu.

To se projevilo zejména ve druhé polovině roku výrazným nárůstem výroby ve fotovoltaických elektrárnách na 616 GWh. Oproti výrobě 335,5 GWh ve větrných elektrárnách je to zhruba dvojnásobné množství. Celkový podíl výroby v obnovitelných zdrojích v roce 2010 dosáhl výše 4 331 GWh, což je 5 procent celkové výroby.

Graf č. 7 Výroba elektřiny v roce 2010

Výroba elektřiny 2010 Btto (GWh)

FVE fotovoltaické elektrárny VE vodní elektrárny
 VTE větrné elektrárny PPE+PSE paroplynové elektrárny a plynové a spalovací elektrárny
 JE jaderné elektrárny PE parní elektrárny

Zdroj: Energetický regulační úřad

Dosažená spolehlivost výkonové bilance elektroenergetické soustavy České republiky odpovídá požadavkům na racionální hodnoty spolehlivosti. Bezpečný provoz soustavy (podpůrné služby) lze ve střednědobém časovém horizontu i přes dílčí nárůst potřeb zajistit. V provozu zdrojů při pokrývání diagramů zatížení a predikovaného salda se nevyskytují s výjimkou možných výrazných odchylek ve výrobě v přímořských větrných elektrárnách žádné anomálie.

5.1.2 Instalovaný výkon

Celková hodnota instalovaného výkonu elektráren v České republice k 31. prosinci 2010 byla 19 934 MW.

Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2010 je uvedena v tabulce č. 11.

Tabulka č.11 Struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů v r. 2010

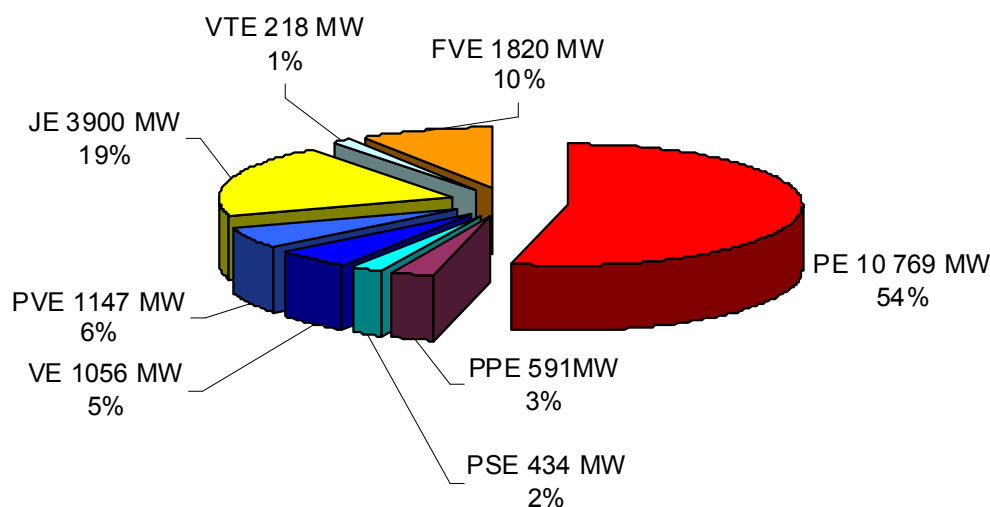
10 769 MW	parní elektrárny (54 procenta),
3 900 MW	jaderné elektrárny (19,6 procenta),
2 203 MW	vodní elektrárny včetně přečerpávacích (11,1 procenta),
1 024 MW	plynové a paroplynové elektrárny (5,1 procenta),
2 038 MW	alternativní zdroje (10,2 procenta)

Zdroj: Energetický regulační úřad

Podrobněji je struktura instalovaných výkonů jednotlivých podskupin zdrojů uvedena v grafu č. 8, kde je uveden jak celkový instalovaný výkon zdrojů tak i výkony podle jednotlivých druhů elektráren.

Graf č. 8 Instalovaný výkon zdrojů elektroenergetické soustavy ČR k 31.12. 2010

Instalovaný výkon ES ČR k 31. 12. 2010

FVE	fotovoltaické elektrárny	VE	vodní elektrárny
VTE	větrné elektrárny	PPE	paroplynové elektrárny
JE	jaderné elektrárny	PSE	plynové a spalovací elektrárny
PVE	přecherpávací vodní elektr.	PE	parní elektrárny

Zdroj: Energetický regulační úřad

V roce 2010 se zvýšil celkový instalovaný výkon elektráren oproti roku 2009 o 1 608 MW. Z toho instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace vzrostl proti roku 2009 o 49 MW, instalovaný výkon plynových a spalovacích elektráren se meziročně zvýšil o 89 MW. U obnovitelných a alternativních zdrojů došlo k celkovému meziročnímu nárůstu výkonu o 1 399 MW. Instalovaný výkon vodních elektráren v meziročním srovnání vzrostl o 19,7 MW. K největšímu nárůstu instalovaného výkonu o 1 355 MW došlo u fotovoltaických elektráren.

V nejbližších letech (do roku 2012) se nepředpokládá uvedení žádného nového velkého zdroje s instalovaným výkonem nad 50 MW spalujícího fosilní paliva či využívajícího jadernou energii do provozu. Z důvodů stálé podpory obnovitelných zdrojů lze očekávat výstavbu většího počtu těchto zdrojů o menších jednotkových výkonech. V podmínkách České republiky má největší perspektivu rozvoje spalování biomasy v lokálních teplárnách, v omezené míře lze ještě očekávat výstavbu fotovoltaických, malých vodních a větrných elektráren. Pro ostatní obnovitelné zdroje nejsou na území České republiky vhodné, resp. optimální podmínky.

5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje

Výstavbu nového energetického zdroje lze zahájit na základě získání stavebního povolení vydaného místně příslušným stavebním úřadem. Jednou z hlavních podmínek vydání stavebního povolení je předložení odborné studie dokazující, že nový zdroj nemá negativní vliv na životní prostředí. Výrobce elektrické energie má právo připojit a provozovat své zařízení k elektrizační soustavě po splnění podmínek připojení definovaných příslušnou energetickou legislativou a na základě získání licence na výrobu elektřiny, kterou vydává ERÚ. Rovněž má právo dodávat elektřinu v souladu s pravidly provozování distribuční resp. přenosové soustavy (Grid Code). Podmínkou získání licence na výrobu je především souhlas

s uvedením zařízení do provozu a dále prokázání profesní a finanční způsobilosti k provozu výroby.

Pro nové zdroje není obecně zavedena obligatorní investiční podpora ze státního rozpočtu, určité dotace lze však získat od státu a fondů po splnění požadovaných podmínek. U zdrojů do celkového instalovaného výkonu 1 MW lze ze strany výrobce také uplatnit daňové prázdny po dobu prvních pěti let provozu.

5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit

Zákon o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů představuje významný posun pro rozvoj výroby elektřiny z těchto zdrojů. Výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů mají od roku 2006 v souladu se zákonem možnost volby mezi výkupem elektřiny za garantované výkupní ceny ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy nebo příspěvkem k tržní ceně elektřiny (systém tzv. zelených bonusů). Výši výkupních cen a zelených bonusů stanovuje každoročně ERÚ. Dle zákona o podpoře výroby elektřiny z OZE nesmí hodnota výkupních cen meziročně klesnout o více než 5 procent a musí být zachován základní princip podpory obnovitelných zdrojů energie, což je návratnost investice do 15 let. Tato podmínka se nepoužívá, pokud doba návratnosti u takto určené podpory je nižší než 11 let. V tomto případě může být pokles libovolný. Současně byla omezena podpora solárními elektrárnami pouze do výkonu 30 kW. Podporu prostřednictvím výkupních cen nelze uplatňovat v případě společného nebo paralelního spalování biomasy a fosilního paliva. Ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy je povinnost přednostního připojení výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů.

Novela energetického zákona v roce 2009 zároveň poprvé od roku 2006 upravila podporu výroby elektřiny při kombinované výrobě elektřiny a tepla, která je pro všechny kategorie zdrojů realizována pouze prostřednictvím příspěvků k tržní ceně. Zároveň však byla nově zavedena podpora pro výrobu elektřiny z druhotných zdrojů, která je také realizována prostřednictvím příspěvků k tržní ceně elektřiny.

5.1.5 Investice do oblasti přenosu

V průběhu roku 2010 pokračovala obnova, modernizace a automatizace stávajících zařízení přenosové soustavy a zabezpečení jejich spolehlivosti a bezpečnosti i s ohledem na životní prostředí. Na investiční výstavbu bylo v ČEPS, a. s., v tomto roce vynaloženo celkem 2597,7 mil. Kč, tj. o 450,9 mil. Kč více než v předchozím roce.

V realizační fázi byly v roce 2010 akce spojené s připojením nové elektrárny Ledvice (660 MW) do sítě 400 kV, tj. výstavba vedení dvojitého 400 kV Chotějovice – Výškov a výstavba zapouzdřené rozvodny 400 kV Chotějovice.

V květnu byla zahájena výstavba nové transformovny v obci Hladké Životice u Fulneku, která bude dána do provozu na konci roku 2011 s transformačním výkonem 700 MW. Tato transformovna bude řešit tíživou situaci na severní Moravě, vyvolanou prudkým nárůstem odběrů spojeným s plánovaným rozvojem především hutních provozů.

V rozvodnách Hradec Západ a Hradec Východ se podařilo realizovat opatření, díky němuž bylo možné minimalizovat nebezpečí přetěžování soustavy, ke kterému dochází obvykle v podzimních měsících v souvislosti s nadměrnou výrobou elektřiny z větrných zdrojů na severu Německa.

Probíhala intenzivní příprava na zdvojení stávajících linek 400 kV Výškov – Čechy Střed, Výškov – Babylon a linky Babylon – Bezdčín. Tyto akce umožní připojení nových

zdrojů umístěných v severozápadních Čechách a rovněž navýší tranzitní možnosti přenosové soustavy v této oblasti. Intenzivní přípravné práce byly v roce 2010 prováděny i v souvislosti s rozšířením a modernizací transformovny Kočín a v souvislosti s výstavbou nového dvojitého vedení 400 kV Kočín – Mírovka. Obě uvedené akce jsou klíčovými akcemi v rámci zajištění připravenosti přenosové soustavy na připojení nových bloků v elektrárně Temelín. V roce 2010 se jako zásadní prosazování rozvoje přenosové soustavy jeví řešení problematiky liniových staveb a nalezení nových koridorů. Návrhy na posílení přenosových schopností soustavy se proto zaměřují na výstavbu vícenásobných vedení s využitím stávajících linek a jejich koridorů.

5.2 Trh s plynem v roce 2010

5.2.1 Úroveň dodávek a spotřeby plynu v roce 2010

V průběhu celého roku 2010 probíhalo zásobování zákazníků plynem v České republice plynule podle základního odběrového stupně, který znamená nekrácený odběr podle smluvně sjednaného denního odběru plynu v poměru 64,1 procenta z Ruské federace, 12,4 procenta z Norského království a 23,5 procenta ze států Evropské unie.

Stav nouze byl vyhlášen pouze lokálně dne 7. 8. 2010 provozovatelem distribuční soustavy společnosti RWE GasNet, s. r. o., pro území Libereckého kraje následkem místních povodní.

Skutečná spotřeba plynu v roce 2010 dosáhla výše 8 979 mil. m³ (tj. 8,14 Mtoe), což představuje zvýšení o 10 procent proti roku 2009. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby činila 8 668 mil. m³ (tj. 7,86 Mtoe) a vykazuje meziroční nárůst o 4,3 procenta.

Následující tabulka č. 12 uvádí bilanci všech relevantních zdrojů plynu pro ČR spolu se spotřebou plynu v ČR a plynem vyvezeným z ČR. V předcházejících letech byla do této bilance rovněž zahrnuta těžba a vtlačení do slovenského podzemního zásobníku Láb, jehož část skladovací kapacity je rezervována monopolním dovozcem RWE. Důvodem byla návaznost na situaci trhu před liberalizací, kdy tato skladovací kapacita byla plně využívána pouze pro potřeby České republiky. Na plně otevřeném trhu (od roku 2007) již tato skutečnost není pravdivou.

Tabulka č. 12 Vyhodnocení zdrojů a spotřeby plynu v České republice.

	údaje v mil. m ³ (při 15°C)			údaje v Mtoe		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008
Dodávky z dovozu	8 510,1	8 439,9	8 703,5	7,72	7,65	7,89
Spotřeba na přepravu plynu	-65,0	-80,2	-77,4	-0,06	-0,07	-0,07
Těžba PZP v ČR	2 255,3	1 969,5	1 374,8	2,05	1,79	1,25
Vtláčení PZP v ČR	-1 529,1	-2 321,1	-1 509,2	-1,39	-2,11	-1,37
Dodávky z vnitrostátní těžby	134,9	112,8	116,6	0,12	0,10	0,11
Vývoz plynu z ČR	-159,3	-33,9	-23,1	-0,14	-0,03	-0,02
Dodávky ze zdrojů pro ČR	9 146,9	8 087,0	8 585,2	8,30	7,33	7,79
Spotřeba plynu v ČR	8 979,2	8 161,3	8 685,2	8,14	7,40	7,88
Ostatní (změna akumulace, vlastní spotřeba, hospodaření)	167,7	-74,3	-100,0	0,15	-0,07	-0,09

Pozn: konverzní faktor dle IEA 1 mld. m³ = 0,907 Mtoe

Zdroj: OTE

Tabulka č. 13 Vývoj skutečných spotřeb plynu v letech 1995 až 2010

Rok	prům. tepl. v zimních měsících [°C]	průměrná roční teplota [°C]	roční spotřeba [Mtoe]	roční spotřeba [mil.m ³]	meziroční změna	
					[mil.m ³]	[%]
1995	2,2	8,3	7,336	8 075	+1 141	+16,4
1996	-0,1	6,6	8,455	9 306	+1 231	+15,2
1997	1,9	7,9	8,577	9 441	+135	+1,5
1998	2,2	8,5	8,531	9 390	-51	-0,5
1999	2,3	8,7	8,565	9 427	+37	+0,4
2000	3,7	9,5	8,311	9 148	-279	-2,9
2001	2,2	8,2	8,879	9 773	+625	+6,8
2002	2,8	9,0	8,669	9 542	-231	-2,4
2003	1,2	8,6	8,848	9 739	+197	+2,1
2004	2,1	8,2	8,805	9 691	-48	-0,5
2005	1,4	8,0	8,687	9 562	-129	-1,3
2006	1,8	8,5	8,421	9 269	-294	-3,1
2007	3,5	9,4	7,861	8 653	-616	-6,7
2008	3,7	9,3	7,884	8 685	+32	+0,4
2009	2,0	8,8	7,415	8 161	-524	-6,0
2010	0,7	7,6	8,144	8 979	+818	+10,0

Poznámka: Průměrná teplota v zimních měsících zahrnuje období od ledna do března a od října do prosince daného roku

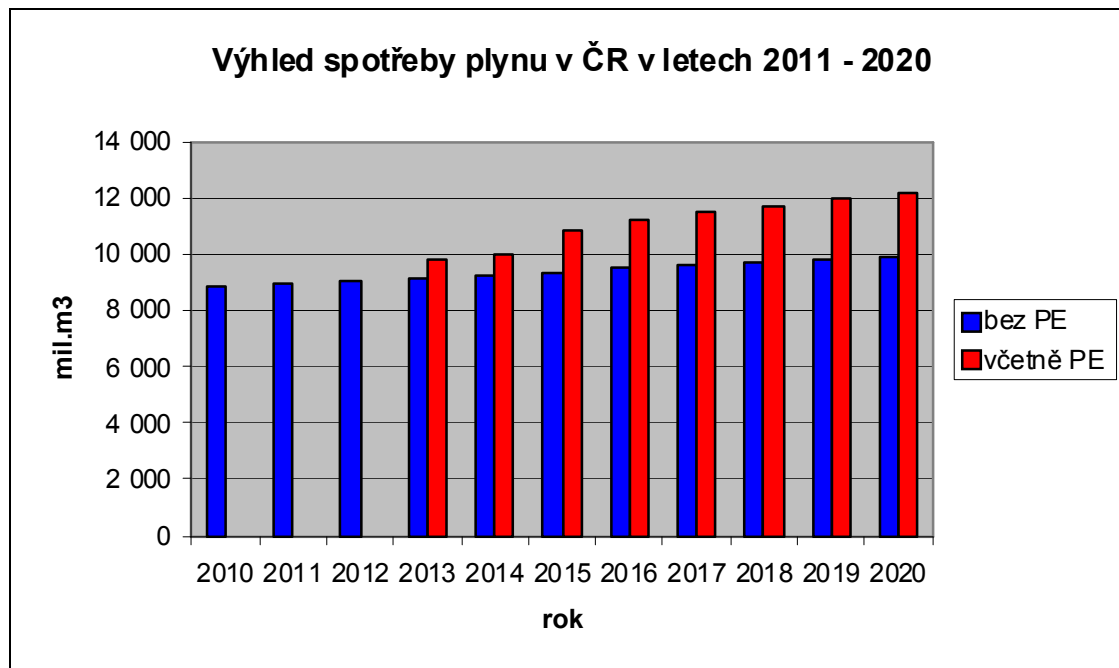
Zdroj: OTE

Spotřeba plynu v České republice stagnovala již od roku 1997, přičemž v posledních letech, konkrétně od roku 2004, docházelo k mírnému snižování spotřeby. Teprve v roce 2010 došlo zejména vlivem chladného zimního období k nárůstu spotřeby plynu.

Zřejmě hlavní příčinou dlouhodobé stagnace, resp. poklesu spotřeby, byla jednak zvyšující se průměrná roční teplota, rovněž tak snaha zákazníků o úspory energie z důvodu eliminace výdajů finančních prostředků. Jedná se zejména o dokonalejší a modernější kotelný, zateplení budov, úsporu energie následkem energetických auditů a téměř dokončenou plynofikaci obcí a měst.

Ve výhledu let 2011 až 2020 lze očekávat mírný meziroční nárůst vzhledem k předpokládanému oživení v oblasti průmyslu. V návaznosti na zvažovanou výstavbu nových plynových elektráren se očekává nárůst spotřeby v letech 2013 – 2015 o cca 800 mil. m³ a v roce 2016 o dalších cca 900 mil. m³. Důsledkem by mělo být navýšení celkové spotřeby v ČR na 9,8 mld. m³ od roku 2013 a na 10,8 mld. m³ od roku 2016. Výstavba zdrojů se předpokládá i v dalších letech, takže spotřeba plynu by tak v období let 2013 až 2020 mohla vzrůst až o 30 procent.

Graf č. 9 Výhled spotřeby plynu v ČR v letech 2011 - 2020

bez PE = bez plynových elektráren
včetně PE = včetně plynových elektráren

5.2.2 Dovošní kontrakty

Ke konci roku 2010 dováželo plyn na český trh celkem 19 obchodních společností, přičemž největší podíl dovozu byl zajištěn zejména dlouhodobými kontrakty na dodávku zemního plynu typu „take or pay“. Smluvní stranou těchto kontraktů je v České republice převážně společnost RWE Transgas, a. s., dále pak společnost VEMEX s. r. o.

Většina dalších obchodníků využívala pro dovoz plynu nákupy cenově výhodného plynu na energetických burzách v zemích západní části Evropy. Součet tržních podílů společností na dovozu plynu, s výjimkou společnosti RWE Transgas, a. s., dosáhl hodnoty 27,4 procenta. Tento dovoz byl téměř z poloviny zajišťován nákupem plynu na krátkodobém trhu.

Dlouhodobý kontrakt společnosti RWE Transgas a. s., se společností Gazprom export LTD. (dříve Gazexport) na dodávky zemního plynu původně uzavřený do konce roku 2013 byl prodloužen do roku 2035, kontrakt s norskými producenty je uzavřen do konce roku 2017.

Společnost VEMEX, s. r. o., uzavřela s Gazpromexportem v roce 2007 pětiletý kontrakt na dodávky zemního plynu do České republiky v ročním objemu 0,5 mld. m³ s tím, že jak délku kontraktu, tak i roční objem je možné zdvojnásobit.

5.2.3 Trh s plynem

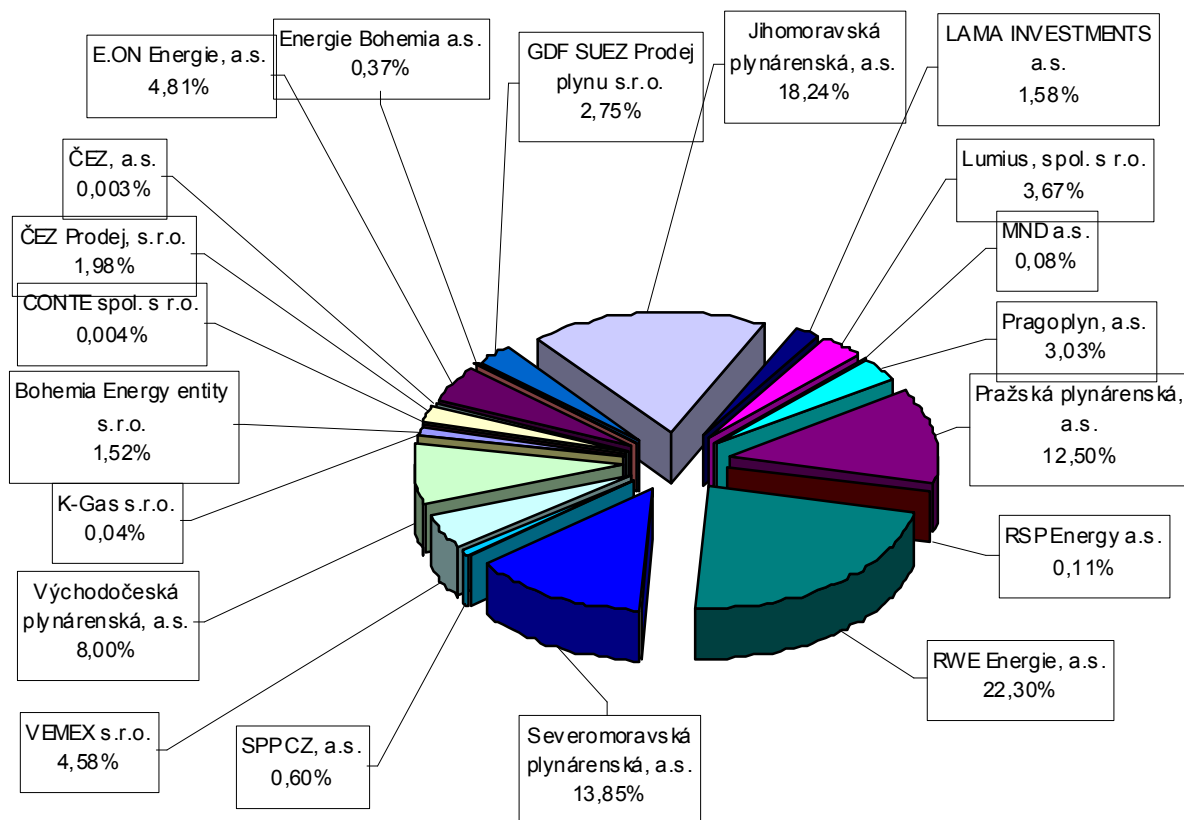
Rok 2010 byl stejně jako rok 2009 ve znamení dynamicky se rozvíjející konkurence. Noví obchodníci se plně zapojili do konkurenčního boje o zákazníky, odběratele plynu, a to nejen v kategorii velkoobdoběratelů a střední odběratelů, ale především v kategorii maloobdoběratelů a domácnosti. Subjekty, které byly aktivní již v roce 2009, dodávaly plyn zákazníkům také v roce 2010.

Na maloobchodním trhu se v roce 2010 ke stávajícím obchodníkům s plynem připojili další noví obchodníci. Od počátku roku zahájila aktivní činnost společnost CENTROPOL ENERGY, a. s., která se soustředila na zákazníky z kategorií maloobdoběratelů a domácností a získala přes 10 tisíc zákazníků. Z dalších významnějších obchodníků s plynem zahájila

podnikání na trhu s plynem společnost České Energetické Centrum, s. r. o., která získala přes 5 tisíc zákazníků. Na trhu s plynem se objevila také řada menších obchodníků jako např. Západomoravská energetická, s. r. o., Českomoravská energetická, a. s., RSP Energy a. s. nebo Gas International s. r. o.

Podíl skupiny RWE tak klesl na cca 62,4 procent, další největší podíl na trhu držela v roce 2010 společnost Pražská plynárenská, a. s. (12,5 procenta), E.ON Energie, a. s. (4,8 procenta) a VEMEX (4,6 procenta).

Graf č. 10 Podíl obchodu s plynem v roce 2010

Zdroj: OTE

Plná liberalizace trhu s plynem přinesla také možnost konečným zákazníkům změnit svého dodavatele plynu. Tuto možnost od počátku otevření trhu s plynem dne 1. 1. 2005 využili zákazníci všech kategorií na 125 502 odběrných místech, v roce 2010 pak na 84 424 odběrných místech.

Počty zákazníků podle jednotlivých kategorií odběru, kteří změnili dodavatele plynu. Počty zákazníků podle jednotlivých kategorií odběru, kteří změnili dodavatele plynu v letech 2009 a 2010, jsou znázorněny v tabulce č. 14. V roce 2010 byla neaktivnější kategorie velkooběratel s koeficientem switchingu 12,2 procenta. Pokud jde o absolutní počty změn dodavatele plynu, zájem obchodníků se v roce 2010 soustřeďoval směrem k získávání zákazníků s nižšími odběry. Nejvíce změn dodavatele plynu proběhlo u zákazníků kategorie domácnost.

Tabulka č. 14 Změny dodavatele plynu u zákazníků

Typ odběru	2009	2010	2010	2010
	Počet změněných odběrných míst	Počet změněných odběrných míst	Celkový počet odběrných míst	Switching [%]
Velkoodběratel	152	213	1 742	12,2
Střední odběratel	267	674	7 022	9,6
Maloodběratel	4 506	6 842	192 984	3,6
Domácnost	28 402	76 695	2 644 938	2,9

Pozn.: Switching – poměr mezi počtem změn dodavatelů plynu za rok a celkovým počtem odběrných míst v uvedeném roce.

Zdroj: Energetický regulační úřad

Ke stanovení ukazatele tržní koncentrace a jeho porovnání mezi roky 2010 a 2009 byli v obou letech vzati v úvahu obchodníci s tržním podílem vyšším než 1 procento při prodeji plynu zákazníkům (v roce 2010 se jednalo stejně jako v roce 2009 o 10 obchodních společností s celkovým podílem na trhu přibližně 98 procent). Vývoj v této oblasti se ukázal jako příznivý, ukazatel tržní koncentrace se z hodnoty 4 484 v roce 2009 snížil na hodnotu 4 128 v roce 2010.

5.2.4 Investice do rozvoje soustavy

Investice do rozvoje plynárenské soustavy významně ovlivnila plynová krize v lednu 2009 a následná potřeba zvýšit bezpečnost zásobování jednak zákazníků v České republice, jednak okolních států regionu. Roli regulačního orgánu pro rozvoj plynárenské soustavy hraje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které uděluje autorizace na výstavbu ve formě státního souhlasu dle energetického zákona.

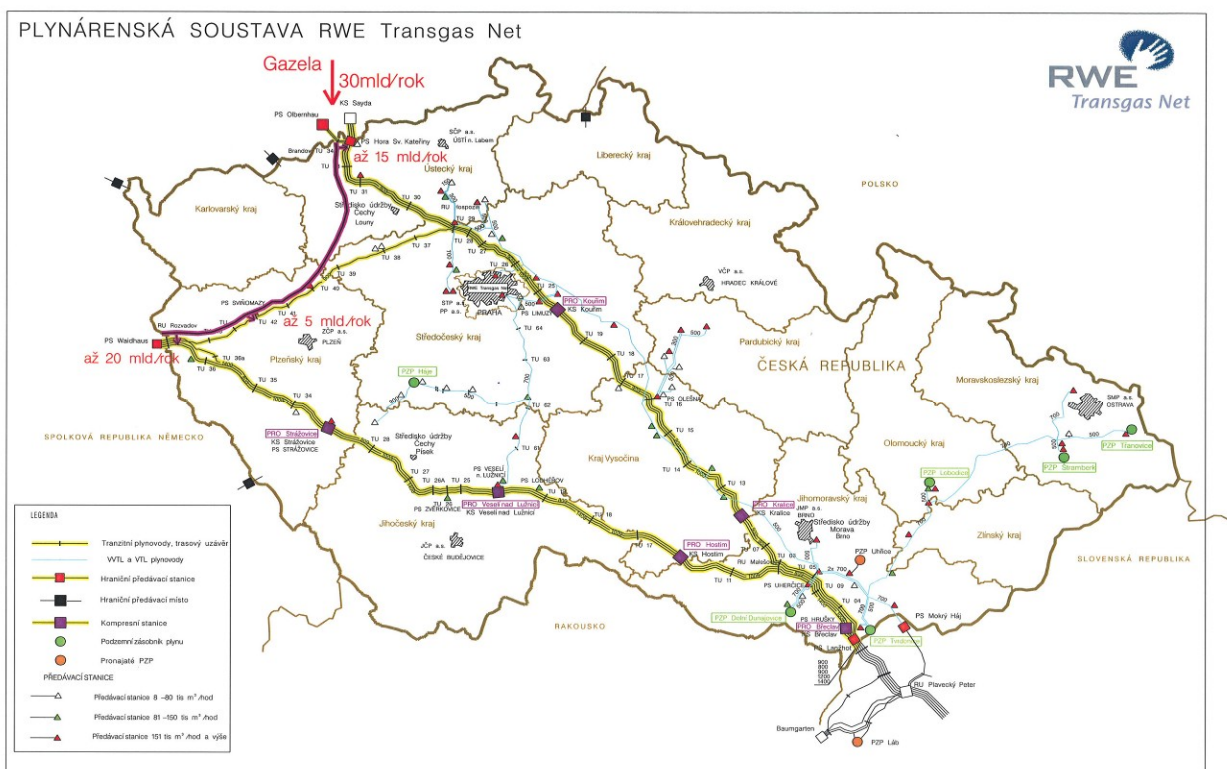
Investice realizované do 3 let

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR udělilo společnosti RWE Transgas Net, s. r. o., již v roce 2006 autorizaci na výstavbu části plynovodu na českém území, spojujícího plynárenskou soustavu České republiky s Polskem (plynovod Třanovice – Skoczów). Na stavbu tohoto interkonektoru získal provozovatel přepravní soustavy prostředky z programu EEPR a stavba by měla být zprovozněna během roku 2011. Alokace kapacit pro tento plynovod proběhla formou Open Season, kdy veškerá nabízená dlouhodobá kapacita byla zarezervovaná a zároveň 10 procent z celkové kapacity bylo ponecháno pro krátkodobé smlouvy.

V souvislosti s potřebou zajistit reverzní tok plynu v přepravní soustavě v případě stavu nouze se provozovatel přepravní soustavy RWE Transgas Net, nyní NET4GAS, s. r. o., přihlásil již v roce 2009 do soutěže vypsání Evropskou komisí o přidělení prostředků z programu EEPR v níž také uspěl. Reverzní toky plynu jsou zajištěny realizací investičních akcí, které spočívají zejména v úpravách potrubních rozvodů a technologií na hraničních předávacích stanicích a vybraných kompresních stanicích. Jednotlivé stavby budou uvedeny do provozu v roce 2011.

Další významnou stavbou, která naváže na plynovod Nord Stream, je tranzitní plynovod GAZELA, který propojí hraniční předávací stanice Hora Sv. Kateřiny a Waidhaus přes území České republiky. Jeho roční kapacita by v roce 2012 měla činit 30 mld. m³. Výstavba první etapy plynovodu GAZELA byla zahájena v říjnu 2010 stavbou hraniční předávací stanice Brandov. Detailní popis této investiční akce včetně informací o podané žádosti o udělení výjimky z povinnosti umožnit připojení a přístup třetích stran za regulované ceny dle § 67a energetického zákona je uveden v kapitole 2.4.2.

Obr. č. 1. Plynovod GAZELA v České republice

Největší provozovatel podzemních zásobníků v České republice, společnost RWE Gas Storage s. r. o., realizuje investici do rozšíření skladovací kapacity PZP Tvrdonice a Třanovice o 450 mil. m³ na niž také získal dotaci z programu EEPR.

Investice realizované v období nad 3 roky

V plánu investic plynárenských společností jsou výhledově ještě další investice (přeshraniční plynovody Záhoří – Spáleníště (Rakousko) a Břeclav – Reintal (Rakousko)).

Také MND Gas Storage, a. s., připravuje investice do rozšíření skladovacích kapacit podzemního zásobníku plynu Uhřice – Jih a společnost Globula ze skupiny MND výstavbu nového PZP Dambořice. Výstavbu dalších zásobníků plynu zvažují Česká naftařská a společnost GSCeP v lokalitách Břeclav a Rožná. Při realizaci těchto investic vzroste skladovací kapacita PZP v ČR o více než 1 mld. m³, čímž se přiblíží 50 procentům celkové roční spotřeby plynu.

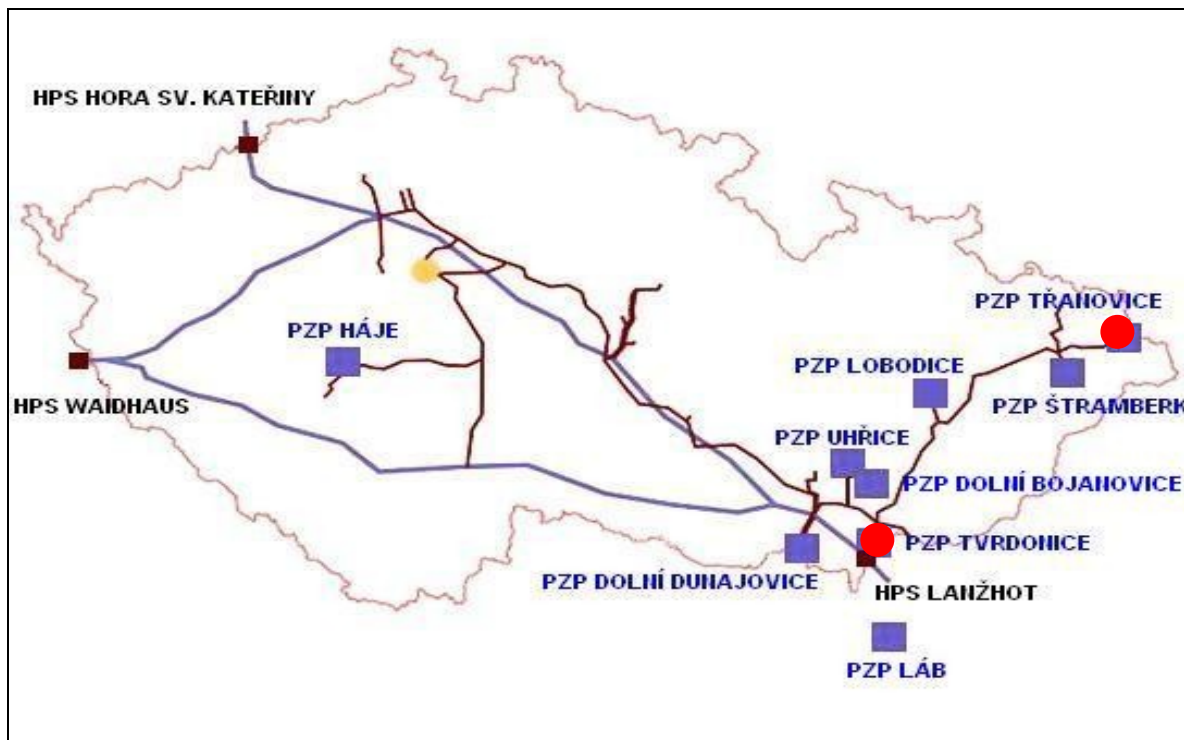
Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR informuje Evropskou komisi o těchto připravovaných investicích v pravidelných intervalech podle nařízení Rady č. 617/2010 o povinnosti informovat Komisi o investičních projektech do energetické infrastruktury v rámci Evropské unie a o zrušení nařízení ES 736/96.

Podzemní zásobníky plynu

Vzhledem k nerovnoměrné spotřebě plynu v letním a zimním období zajišťovaly rovnováhu mezi zdroji a spotřebou podzemní zásobníky plynu (PZP), které slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách vyšších, než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí.

Do tuzemských PZP bylo v roce 2010 uskladněno 1 529 mil. m³ a odtěženo 2 255 mil. m³, celkové saldo PZP tak bylo 726,2 mil. m³ ve prospěch vtláčení. Stav provozních zásob před topnou sezónou 2010/2011 představoval v tuzemských PZP objem 2 486 mil. m³. Maximální denní těžební kapacita ze všech PZP na území ČR 49,7 mil. m³. Do těchto součtů není zahrnut PZP Dolní Bojanovice, který je plně využíván Slovenskou republikou. Stav zásob v PZP k 31. prosinci 2010 na území ČR byl 1 503 mil. m³.

Obr. č. 2. Stávající podzemní zásobníky plynu a rozšíření kapacity PZP

Zdroj: RWE

5.2.5 Opatření pro stavy nouze

Česká republika v souladu s ustanovením směrnice 2004/67/ES o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek plynu stanovila, v novele energetického zákona č. 458/2000 Sb., z roku 2009, bezpečnostní standard dodávky plynu, který jsou povinni plnit všichni obchodníci s plynem. Kromě toho pro zajištění bezpečnosti dodávek byla přijata další opatření jako jsou dlouhodobé smlouvy na dodávky plynu až do roku 2035, diverzifikace zdrojů dodávek plynu z Ruska a Norska, koordinovaný dispečink mezi provozovatelem přepravní soustavy, provozovateli distribučních soustav a provozovateli podzemních zásobníků plynu o kapacitě 30 procent roční spotřeby a další. Opatření pro stavy nouze řeší prováděcí vyhláška MPO č. 334/2009 Sb., o stavech nouze v plynárenství, vypracovaná na základě zkušeností z plynové krize v lednu 2009, která je závazná pro všechny plynárenské podnikatele.

Vyhláška stanovuje opatření a postupy vykonávané při předcházení stavu nouze, při stavu nouze a při odstraňování následků stavu nouze, způsob vyhlášení stavu nouze a oznamování předcházení stavu nouze a postupy při omezování spotřeby plynu, rozdělení zákazníků podle předpokládaného ročního odběru, odběrové stupně a obsahové náležitosti havarijních plánů. Vyhláška rozděluje zákazníky do sedmi skupin dle druhu a objemu odběru a stanovuje pět regulačních stupňů pro omezení dodávky a pět regulačních stupňů pro přerušení dodávky plynu a umožňuje tak lépe zvládat případné stavy nouze.

Dle platného energetického zákona jsou také všichni plynárenští podnikatelé, vyjma obchodníků s plynem, povinni vypracovat havarijní plány jimi provozovaných zařízení, řídit se jimi a každoročně je předkládat MPO ke kontrole.

Standardní havarijní plán plynárenského podnikatele obsahuje klasifikaci poruch a havárií, definici stavu nouze a jeho předcházení, vyhlášení stavu nouze, všeobecné povinnosti při řešení havarijních stavů, složení Havarijní komise a vypracování havarijního protokolu. V operativní části pak jsou uvedeny zásady pro likvidaci poruchových stavů na plynárenském zařízení, související dokumentace plynárenských rozvodů a zařízení a plán spojení a dosažitelnosti Havarijní komise.

5.2.6 Bezpečnostní standard dodávky

Bezpečnostním standardem požadované dodávky plynu dle § 73a energetického zákona č. 458/2000 Sb., se rozumí zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu výrobcem plynu a nebo obchodníkem s plynem pro ty zákazníky, jejichž spotřeba plynu za posledních 12 měsíců byla nižší než 400 tis. m³, a to zejména pro následující situace:

- a) pro částečné přerušení dodávky plynu po dobu trvající osm týdnů a v rozsahu 20 procent z celkového denního objemu všech dovozních kontraktů určených pro zajištění dodávek konečným zákazníkům příslušného obchodníka na území České republiky nebo pro zajištění spotřeby příslušného zákazníka, který si obstarává plyn sám v zimním období,
- b) pro spotřebu plynu v pěti po sobě následujících extrémně chladných kalendářních dnech, přičemž extrémně chladným kalendářním dnem se rozumí den, v němž průměrná denní teplota zůstane nižší než -14 °C,
- c) pro pokrytí poptávky po plynu pro všechny možnosti rozsahu spotřeby vyvolané vývojem venkovních teplot v průběhu nejchladnějšího období od 1. října do 31. března, které se vyskytlo v posledních 20 letech předcházejících danému roku.

Od července 2009 je bezpečnostní standard dodávky zajišťován pouze pro zákazníky s ročním odběrem do 400 tis. m³. V zimním období se pohyboval mezi 40 až 42 mil. m³/den na základě vyhlášky o stavech nouze v plynárenství. Důkazem vhodnosti zvoleného bezpečnostního standardu dodávky plynu je skutečnost, že během plynárenské krize v lednu 2009 nebyly registrovány v České republice žádné problémy spojené se zásobováním konečných zákazníků.

5.2.7 Kvalita a úroveň údržby soustavy

Podle platného energetického zákona č. 458/2000 Sb. jsou všichni provozovatelé plynárenské přepravní soustavy, plynárenské distribuční soustavy a podzemního zásobníku plynu povinni každoročně zpracovávat zprávu o kvalitě a úrovni údržby jimi provozovaného plynárenského zařízení a předložit ji MPO a ERÚ.

Zprávy o kvalitě a úrovni údržby obsahují v základní části seznam vnitřních předpisů k organizaci a metodice provádění údržby a technické údaje o provozovaných plynárenských zařízeních, pro něž je prováděna údržba. V operativní části zprávy o kvalitě a úrovni údržby je uveden způsob zajišťování údržby, metody kontrol stavu zařízení a používaná technika a technologie pro údržbu. Zpráva se dále zabývá stavem protikorozní ochrany plynovodů a kontrolou úrovně odorizace zemního plynu na všech odorizačních stanicích. V případě poruchy nebo havárie plynárenského zařízení zpráva obsahuje její popis, způsob odstranění a přijatá opatření.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR průběžně sleduje a vyhodnocuje zprávy o kvalitě a úrovni údržby všech provozovatelů plynárenských zařízení a může konstatovat, že tato činnost je na velmi vysoké úrovni. Důkazem toho je skutečnost, že za celou dobu provozu tranzitního plynovodu od roku 1972 (a ani plynovodu Bratrství od roku 1967) nikdy nedošlo k přerušení zásobování zemním plynem z důvodu zanedbání údržby.

5.2.8 Pobídky k investicím

V souladu se směrnicí číslo 2003/55/EC a zákonem číslo 458/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů (energetický zákon) byl zaveden tzv. autorizační princip při povolování nových plynárenských zařízení. V roce 2010 bylo v rámci této činnosti uděleno MPO 14 autorizací. Z toho 13 na vysokotlaké plynovody a 1 na výstavbu podzemního zásobníku plynu Dambořice.

Jako přímou pobídku pro investice umožňuje národní legislativa výjimku z přístupu třetích stran k nové infrastruktuře dle čl. 22 směrnice 2003/55/ES. V roce 2010 byly takové výjimky v České republice uděleny dvě, ze strany MPO byla udělena výjimka na výstavbu PZP Dambořice, ze strany ERÚ na výstavbu plynovodu GAZELA.

Obě tyto výjimky byly zaslány Evropské komisi poté, co nabyly právní moci.

6 Otázky veřejné služby - články 3(9) v elektřině a 3(6) pro plyn

6.1 Základní informace

Jak již bylo uvedeno v předchozích národních zprávách, povinnosti veřejné služby a ochrany spotřebitelů v energetice, uložené členským státům k implementaci zejména směrnicemi č. 2003/54/ES a 2003/55/ES, byly v České republice provedeny především novelou energetického zákona z roku 2004 a částečně též přijetím zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů.

Energetický zákon obsahuje ustanovení o univerzální službě, která má zajistit nadstandardní jistotu pro určité kategorie zákazníků odebírající elektřinu nebo plyn v případech, kdy jejich sjednaný dodavatel ztratil schopnost plnit své závazky. Univerzální služba je součástí veřejné služby v elektroenergetice a plynárenství, kterou průřezově poskytují energetické společnosti na základě povinností stanovených zákonem. Jedná se zejména o právo účastníků trhu s elektřinou a plynem na připojení a na dopravu plynu, resp. přenos elektřiny za státem regulované ceny, které jsou stanoveny předem a vyhlášeny na období následujícího roku. Součástí veřejné služby v energetice jsou i kontrolní činnosti SEI, která podle energetického zákona kontroluje dodržování tohoto zákona, dodržování zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, dodržování zákona o OZE a nařízení Evropské komise platná pro energetiku, která jsou účinná přímo.

6.2 Povinnosti nad rámec licence

V případech naléhavé potřeby a ve veřejném zájmu je ERÚ oprávněn rozhodnout o uložení povinnosti nad rámec licence. Subjekt, vůči kterému takové rozhodnutí směřuje, je povinen vykonávat činnost distribuce elektřiny nebo plynu nad rámec licence a převzít tak povinnosti jiného držitele licence, který své povinnosti přestal plnit. Vlastníci distribučních zařízení jsou povinni poskytnout zařízení k výkonu povinnosti nad rámec licence. Tuto povinnost může ERÚ uložit na dobu nejdéle 12 měsíců. Prokazatelná ztráta vzniklá držiteli licence na distribuci elektřiny nebo distribuci plynu nebo dodavateli poslední instance je důvodem pro úpravu regulovaných cen. Vykonává-li držitel licence mimo plnění povinnosti nad rámec licence ještě jinou činnost, je povinen vést samostatné účty vztahující se k plnění povinnosti nad rámec licence odděleně.

6.3 Dodavatel poslední instance

Návrh novely energetického zákona se nijak nedotýká procesu výběru dodavatele poslední instance, neboť zachovává stávající právní úpravu, podle které je dodavatel poslední instance jak pro oblast elektroenergetiky, tak i pro oblast plynárenství určen ze zákona. Dodavatelem poslední instance tak nadále bude obchodník skupiny (vertikálně integrovaného podnikatele) vždy pro území vymezené v licenci na distribuci elektřiny nebo plynu pro provozovatele distribuční soustavy z téže skupiny. Dodavatel poslední instance má nadále povinnost dodávat elektřinu nebo plyn zákazníkům za regulované ceny v případě, kdy sjednaný obchodník pozbyl možnost nebo oprávnění dodávat elektřinu nebo plyn nebo ukončil dodávku elektřiny nebo plynu. Jedná se tedy o mimořádné případy a dodavatel poslední instance je povinen v uvedených případech dodávat elektřinu nebo plyn po dobu nejdéle 6 měsíců. Dodavatel poslední instance musí dodávat plyn nebo elektřinu rovněž po dobu nejdéle 6 měsíců domácnostem, jedná-li se o zákazníky s novými odběrnými místy, pokud byl o tuto dodávku požádán. V případě, že obchodník pozbyl oprávnění nebo možnost

dodávat elektřinu nebo plyn, je mu uložena povinnost, aby sám neprodleně o těchto skutečnostech informoval operátora trhu a svého zákazníka. V praxi se jedná o to, že na území České republiky operují tři největší podnikatelská uskupení v elektroenergetice, tj. skupina ČEZ, skupina E.ON a skupina PRE a obchodníci uvedených tří energetických uskupení v současné době automaticky plní funkce dodavatele poslední instance v elektroenergetice, je-li to potřeba. Obdobná situace je i v oblasti plynárenství, kde dodavatele poslední instance vykonává Jihomoravská plynárenská, a. s., Pražská plynárenská, a. s., a skupina RWE.

Dodávka se uskutečňuje zákazníkům, kteří ztratili svého dodavatele elektřiny nebo plynu nebo domácnostem, které mají nově zřízené odběrné místo elektřiny nebo plynu, do kterého ještě nikdy nebyly elektřina nebo plyn dodávány, a zákazník typu domácnosti o dodávku elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance výslovně požádá. Dodavatel poslední instance je tedy pojistkou pro případy, kdy je třeba chránit relativně slabé zákazníky. Princip, že dodavatel poslední instance nemusí dodávat elektřinu nebo plyn v případě zjištění neoprávněného odběru, zůstává i nadále v platnosti.

Energetický zákon upravuje mechanismus dodávky poslední instance a její začátek. Existuje totiž reálná situace, že zákazník se ani o skutečnosti, že jeho dodavatel ztratil schopnost dodávat elektřinu nebo plyn, včas nedozví, a proto mechanismus přechodu na dodavatele poslední instance musí existovat a fungovat téměř automaticky a z energetického zákona.

Doba dodávky dodavatelem poslední instance je omezena na dobu 6 měsíců. Během této doby se zákazník o této skutečnosti dozví a tato doba se jeví jako dostatečně dlouhá k tomu, aby si zákazník sjednal svého řádného dodavatele elektřiny nebo plynu.

Dodavatel poslední instance musí vyhovět podmínkám, které jsou uvedeny ve vyhlášce o Pravidlech trhu s elektřinou nebo ve vyhlášce č. 365/2009 Sb., o Pravidlech trhu s plynem, které upravují i podrobnější postup při zajištění dodávky elektřiny nebo plynu dodavatelem poslední instance. Povinnost dodávek poslední instance se nevztahuje na zákazníky, jejichž spotřeba plynu za posledních 12 měsíců byla vyšší než 60 tis. m³.

6.4 Označování podílů použitých primárních zdrojů/záruky původu

Výrobce elektřiny má podle energetického zákona povinnost informovat účastníky trhu s elektřinou způsobem umožňujícím dálkový přístup o podílu zdrojů elektřiny použitých pro výrobu elektřiny a o množství emisí CO₂ a o množství radioaktivního odpadu vyprodukovaného při výrobě elektřiny v uplynulém roce. Zákazník má právo být svým dodavatelem elektřiny informován o celkové směsi paliv dodavatele a o dopadu na životní prostředí.

Ve smyslu navrhované vyhlášky o rozsahu, náležitostech a termínech vyúčtování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie a souvisejících služeb bude dodavatel elektřiny poskytovat zákazníkovi na vyúčtování dodávek elektřiny mj. informace o podílu jednotlivých zdrojů nebo původu energie na celkové směsi paliv dodavatele elektřiny a dále informace o veřejně dostupných zdrojích informací o dopadech výroby elektřiny na životní prostředí s údaji o emisích CO₂ a radioaktivním odpadu pocházejícím z vyrobené elektřiny, a to alespoň formou odkazu na takový veřejně dostupný zdroj.

6.5 Odpojování zákazníků

Energetický zákon nerozlišuje přerušení dodávky či odpojení u jednotlivých skupin zákazníků. Na základě energetického zákona je možné zákazníka odpojit nebo mu přerušit dodávku energií pouze z taxativně stanovených důvodů, např. z důvodu neoprávněného

odběru, při bezprostředním ohrožení života, zdraví nebo majetku osob a při likvidaci těchto stavů, při stavech nouze a při předcházení těmto stavům, při provádění plánovaných prací na zařízeních soustavy, při vzniku a odstraňování poruch na zařízeních, při odběru elektřiny zařízeními, která ohrožují život, zdraví nebo majetek osob nebo ovlivňují kvalitu elektřiny v neprospěch ostatních odběratelů. Energetický zákon neobsahuje žádná omezení pro využívání tohoto oprávnění ze strany provozovatele distribuční soustavy po celou dobu trvání kalendářního roku, tedy např. i v období zimních měsíců.

Energetický zákon definuje neoprávněný odběr elektřiny, plynu a tepelné energie a pro úplnou jednoznačnost energetický zákon stanoví, že neoprávněný odběr elektřiny, plynu a tepla se zakazuje. Totéž se týká i neoprávněného přenosu, neoprávněné přepravy a distribuce. Návrh novely energetického zákona počítá s úpravou, resp. vyloučením oprávnění držitele licence na výrobu elektřiny nebo plynu, držitele licence na přenos elektřiny nebo přepravu plynu, distribuci elektřiny nebo plynu, držitele licence na obchod s elektřinou nebo s plynem a držitele licence na výrobu nebo rozvod tepelné energie omezit, přerušit nebo ukončit dodávku elektřiny nebo plynu zákazníkovi z důvodu neoprávněného odběru, a to po dobu řízení o sporu o omezení nebo přerušování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru, podá-li zákazník návrh do 7 dnů ode dne, kdy byl o zjištění neoprávněného odběru vyrozuměn. O tomto právu musí být zákazník písemně poučen v okamžiku vyrozumění o zjištění neoprávněného odběru. Právo omezit, přerušit nebo ukončit dodávku nevznikne před uplynutím výše uvedené lhůty k podání návrhu.

Navrhuje se, aby v případě neoprávněného odběru z důvodu narušení měřicího zařízení byla chybná funkce měřicího zařízení prokázána, a dále, aby v případě, že zákazník neumožní přístup provozovateli distribuční soustavy, provozovateli přenosové soustavy nebo provozovateli přepravní soustavy k měřicímu zařízení, byla důvodem k omezení nebo přerušování dodávky energie, ale nebyla tato (ne)činnost klasifikována jako neoprávněný odběr.

Pokud se jedná o neoprávněný odběr z důvodu opakovaného neplnění smluvených platebních povinností nebo z důvodu neplnění platebních povinností vyplývajících z náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem elektřiny, evidují jednotliví provozovatelé distribučních soustav údaje o počtu odpojených zákazníků, u kterých provozovatel distribuční soustavy přistoupil k omezení nebo přerušování dodávky energie. Energetický regulační úřad tyto údaje nemá k dispozici.

6.6 Smluvní ochrana zákazníků

Energetický zákon upravuje ustanovení o jednotlivých typech smluv, které jsou na otevřeném trhu s elektřinou uzavírány mezi účastníky k zajištění spolehlivého zásobování elektřinou a k fungování energetického trhu, mj. i podstatné náležitosti smlouvy o dodávce elektřiny, resp. plynu. Úprava respektuje pravidlo, že základní formální a obsahové náležitosti smluv by měly být upraveny přímo zákonem a nikoliv až prováděcím právním předpisem.

Návrh transpoziční novely energetického zákona obsahuje mj. ustanovení, která mají za cíl posílit postavení zákazníka, resp. spotřebitele na trzích s energiemi.

Návrh novely energetického zákona přiznává podnikajícím fyzickým osobám odebírajícím elektřinu ze sítě nízkého napětí nebo s roční spotřebou plynu do 630 MWh stejná oprávnění jako spotřebiteli, který je domácností, při odstupování od smlouvy uzavřené při tzv. podomním prodeji, tzn. právo v případě tzv. uzavírání smluv mimo obvyklé obchodní prostory dodavatele elektřiny či plynu bez jakéhokoli důvodu odstoupit od uzavřené smlouvy, a to buď ve lhůtě 14 dnů nebo jednoho měsíce (v závislosti na tom, zda již bylo poskytnuto plnění).

Návrh novely energetického zákona dále upravuje oprávnění zákazníků při jednostranném zvýšení ceny dodávky elektřiny nebo plynu nebo změny sjednaných smluvních podmínek dodávky elektřiny nebo plynu bez uvedení důvodu odstoupit od smlouvy do 3 měsíců od účinnosti zvýšení ceny nebo změny jiných smluvních podmínek. Oznáme-li dodavatel elektřiny či plynu zákazníkovi změny cen nebo změny sjednaných smluvních podmínek dodávky elektřiny nebo plynu nejpozději 30 dnů přede dnem jejich účinnosti a poučí zákazníka o jeho právu na odstoupení od smlouvy, bude zákazník oprávněn bez uvedení důvodu odstoupit od smlouvy nejpozději 10 dnů přede dnem účinnosti zvýšení ceny nebo jiných smluvních podmínek. Účelem těchto opatření je umožnit zákazníkovi ukončení smluvního vztahu s dodavatelem elektřiny či plynu, jestliže změny v cenách dodávky elektřiny nebo plynu nebo jiných smluvních podmínek již zákazníkovi nevyhovují nebo je zákazník není schopen z jakéhokoli důvodu akceptovat.

Návrh novely energetického zákona dále podrobnějším způsobem oproti stávající právní úpravě upravuje právo zákazníka na neznevýhodňující výběr způsobu platby za dodanou elektřinu nebo plyn. Držitel licence na obchod s elektřinou, obchod s plynem, výrobu elektřiny nebo výrobu plynu bude ve smyslu navrhované novely energetického zákona povinen stanovit zálohové platby nejvýše v rozsahu důvodně předpokládané spotřeby elektřiny nebo plynu za následující zúčtovací období. Smyslem tohoto opatření je ochrana zákazníka před excesivními zálohami neodpovídajícími reálným spotřebám elektřiny nebo plynu.

Pokud jde o právo zákazníka na volbu nebo změnu dodavatele elektřiny nebo plynu, nadále se bude jednat o výsostné právo zákazníka, které není podmíněno žádnou platbou přímo související s uplatněním tohoto práva. Návrh novely energetického zákona však nicméně upravuje povinnost zákazníka při uplatnění práva na volbu dodavatele dodržovat sjednanou délku výpovědní doby, má-li s dodavatelem elektřiny nebo plynu sjednanou smlouvu na dobu neurčitou. S tím souvisí rovněž nová povinnost dodavatele elektřiny nebo plynu sdělit zákazníkovi, který podal výpověď ze smlouvy, jejímž předmětem je dodávka elektřiny nebo plynu, datum ukončení této smlouvy, pokud informace o začátku a délce výpovědní doby nebude uvedena v obchodních podmínkách takového dodavatele. Návrh novely energetického zákona v souvislosti s problematikou změny dodavatele dále ukládá držitelům licence na přenos elektřiny, distribuci elektřiny, přepravu plynu nebo distribuci plynu a držitelům licence na činnosti operátora trhu povinnost provést úkony nezbytné k uskutečnění volby nebo změny dodavatele elektřiny nebo plynu, pokud zákazník takové právo uplatní. Návrh zákona však současně stanoví, že není dotčena odpovědnost zákazníka za případnou škodu způsobenou stávajícímu dodavateli elektřiny nebo plynu, pokud zákazník uplatní právo na změnu dodavatele v rozporu se smluvními podmínkami ukončení smlouvy se stávajícím dodavatelem elektřiny nebo plynu.

Energetický regulační úřad je oprávněn rozhodovat některé soukromoprávní spory mezi účastníky trhu s elektřinou či plynem a v odvětví teplotnictví (zejména rozhodování sporů, kdy nedojde k dohodě o uzavření smlouvy mezi držiteli licencí a jejich zákazníky), spory o poskytnutí náhrady za nedodržení standardů kvality dodávek a služeb a spory o omezení nebo přerušení dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru. Dále se rozhodovací pravomoc ERÚ vztahuje i na jiné soukromoprávní spory mezi subjekty na trhu s elektřinou, plynem a tepelnou energií, ve kterých by jinak byla k rozhodnutí sporu dána příslušnost soudu, pokud s pravomocí ERÚ rozhodovat vzniklý spor souhlasí všichni účastníci řízení. Předmětem návrhu novely energetického zákona je omezení této pravomoci pouze na spory vyplývající ze smluvních vztahů mezi držiteli licence, nikoli tedy již mezi držitelem licence a jeho zákazníkem, a nově se navrhuje založení pravomoci ERÚ rozhodovat další spory mezi zákazníkem a držitelem licence (tzv. zákaznické spory), jestliže

návrh k rozhodnutí takového sporu Energetickým regulačním úřadem podá zákazník, kdy takový návrh je také jediným možným prostředkem, jak řízení zahájit.

Energetický regulační úřad je dále oprávněn rozhodovat spory týkající se uplatnění práva přístupu stran do elektrizační nebo plynárenské soustavy, tato kompetence zahrnuje rovněž spory o připojení k elektrizační nebo plynárenské soustavě.

Ve vztahu k provozovateli přepravní soustavy, který je součástí vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, bude ERÚ podle návrhu novely energetického zákona oprávněn dále rozhodovat spory mezi provozovatelem přepravní soustavy a ostatními osobami, které jsou součástí téhož vertikálně integrovaného plynárenského podnikatele, pokud se spor týká povinností uložených energetickým zákonem.

6.7 Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s elektřinou

Energetický regulační úřad navázal při stanovení ceny pro zákazníka na předchozí období a nadále setrval u diferenciací plateb za distribuční služby na hladině nízkého napětí v závislosti na charakteru odběru. Na hladině nízkého napětí byl zachován rozsah tarifních sazeb, který tak umožňuje zákazníkům optimalizovat své náklady na služby související s dodávkou elektřiny.

V roce 2010 v České republice nepodléhaly cenové regulaci dodávky silové elektřiny pro žádnou z kategorií zákazníků, s výjimkou regulace ceny dodávky elektřiny zákazníkům v rámci dodavatele poslední instance. Cena za dodávku elektřiny dodavatele poslední instance je v souladu se směrnicí č. 2003/54/ES regulována ERÚ jako cena maximální.

Cenové úrovně dodávky elektřiny poslední instance pro rok 2010 byly stanoveny cenovým rozhodnutím ERÚ č. 7/2009 ze dne 25. listopadu 2009, kterým se stanovují ceny elektřiny a souvisejících služeb a cenovým rozhodnutím ERÚ č. 6/2009 ze dne 25. listopadu 2009, o cenách plynů, ve znění cenového rozhodnutí ERÚ č. 10/2009 ze dne 23. prosince 2009. Cena dodávky elektřiny dodavatele poslední instance byla regulována ERÚ jako cena maximální pro všechny kategorie zákazníků, kteří jsou oprávněni takové dodávky elektřiny nebo plynu využít. Jednotlivé ceny se pak lišily v závislosti na charakteru odběru a způsobu využití odebírané elektřiny nebo plynu.

Institut dodavatele poslední instance byl v České republice poprvé použit v roce 2010 v souvislosti s úpadkem významného obchodníka s elektřinou, kterým byla společnost MORAVIA ENERGO, a. s. Systém zafungoval dobře, zákazníci automaticky převzali dodavatelé regionálních distribučních společností a dodávky elektřiny nebyly nijak přerušeny či ohroženy. Dotčení zákazníci měli následně dostatek času na to se rozhodnout, zda s dodavatelem poslední instance, který je také standardním obchodníkem, uzavřou standardní smlouvu na dodávku elektřiny nebo si najdou jiného dodavatele.

6.8 Způsob stanovení ceny zákazníkům na trhu s plynem

Cenovým rozhodnutím ERÚ č. 3/2010 ze dne 29. listopadu 2010, o cenách regulovaných služeb souvisejících s dodávkou plynu, byly pro kalendářní rok 2011 stanoveny ceny pro licencované činnosti přeprava plynu, distribuce plynu a ceny za služby operátora trhu, ve kterých není možná konkurence.

Ceny komodity včetně obchodu a ceny ostatních služeb spojených s dodávkou plynu pro zákazníky stanovují jednotliví obchodníci s plynem působící aktivně na území České republiky.

Neregulovanou část svých celkových nákladů na dodávku plynu, tj. komoditu plynu a služby za jeho flexibilitu mohou všichni zákazníci ovlivnit změnou svého dodavatele plynu. V části 5.2.3, v kapitole „Maloobchodní prodej“ této zprávy, je uveden počet zákazníků jednotlivých kategorií, kteří využili v roce 2010 možnost bezplatné změny dodavatele.

Cena dodávky poslední instance se stanovuje metodou věcně usměrňovaných cen. Tuto cenu lze stanovit pouze pro zákazníky, jejichž spotřeba plynu nebyla za posledních dvanáct měsíců vyšší než 60 tis. m³. Výše uvedeným cenovým rozhodnutím jsou stanoveny náklady, které nelze do výpočtu ceny dodávky poslední instance zahrnout. V průběhu roku 2010 se do režimu dodávky poslední instance nedostal žádný zákazník.

6.9 Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv

Energetický zákon upravuje podstatné náležitosti dodavatelských smluv, tzn. každá taková smlouva musí obsahovat všechny náležitosti stanovené energetickým zákonem. Energetický regulační úřad má dále kompetence:

- a) rozhodovat některé spory mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem – jedná se o spory o uzavření smluv podle energetického zákona (např. smlouvy o dodávce, o připojení, o přenosu, přepravě nebo distribuci elektřiny nebo plynu, ale také o dodávce tepelné energie a některé další), spory o poskytnutí náhrady za nedodržení stanovených standardů kvality dodávek a služeb, spory o omezení nebo přerušování dodávek elektřiny, plynu nebo tepelné energie z důvodu neoprávněného odběru. Energetický regulační úřad rozhoduje i další spory vyplývající ze smluvních vztahů mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem v případech, ve kterých by jinak byla k rozhodnutí sporu dána příslušnost soudu, pokud s pravomocí ERÚ rozhodovat vzniklý spor souhlasí všichni účastníci řízení,
- b) rozhodovat spory o přístupu k přenosové soustavě, přepravní soustavě, k distribuční soustavě, podzemním zásobníkům plynu a těžebními plynovodům, spory o výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů, a
- c) schvalovat Pravidla provozování přenosové soustavy a distribučních soustav v elektroenergetice, Řád provozovatele přepravní soustavy a Řády distribučních soustav a Řád provozovatele podzemního zásobníku plynu v plynárenství a rovněž obchodní podmínky operátora trhu.

Správním úřadem pro výkon kontroly v energetických odvětvích je Státní energetická inspekce – SEI. V působnosti SEI je kontrola dodržování energetického zákona včetně kontroly uzavírání smluv s obsahovými náležitostmi dodavatelských smluv upravených energetickým zákonem a náležitostí smluv na ochranu spotřebitele ve smyslu přílohy A směrnic 2003/54/ES a 2003/55/ES.

Dalším kontrolním orgánem působícím v oblasti dodavatelských smluv je ÚOHS, který provádí tzv. ex post regulaci, kdy zasahuje proti praktikám, které jsou zákonem o ochraně hospodářské soutěže definovány jako zakázané. Do působnosti ÚOHS spadá např. kontrola diskriminačního jednání ze strany dodavatele energie s dominantním postavením na trhu (vynucování nepřiměřených smluvních podmínek, uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu atd.). V těchto případech se velmi často jedná o subjekty z řad vertikálně integrovaných soutěžitelů působících jak v oblasti elektroenergetiky, tak v oblasti plynárenství, neboť jejich případné protisoutěžní chování má potenciál omezit nebo narušit hospodářskou soutěž.